

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

יש האומרים כל הזמן את הביטויים "פגם הברית", "תיקון הברית" – אבל לא יודעים בכלל מה הכוונה. מי שפגום בברית לא יכול לקיים את המצוה של "ואהבת לרעך כמוך". הפגם לא מתחיל מהברית עם ה' אלא מהברית בין אנשים, הוא מתחיל מהברית בין איש ואשה.

[מתוך השיעור 'כפירה, גאווה ובגידה']

שמיני-פרה תשפ"ב

שמיני-פרה ה'תשפ"ב

23 לקבץ נדחים
מלכות ישראל - תיקון המדינה
המלחמה באירופה והמהפכה הרביעית

24 אדם ובהמה
דבר השמיטה
אדם, בהמה וחיה כולם שווים בשמיטה

26 הסיפור החסידי
חידושי הרי"מ
הרגש באכילה

28 מענות ותשובות
תשובת הרב לשואלים
פחד מכלבים

**29 פֶּאֶזְרוּ לְעֵצֵיכֶם
מְטַמְּאֵת אֶת הַטְּהוֹרִים
רְזִי יִלְמַד אוֹתָנוּ מֵהִי טְמֵאָת מֵת וּמְתֵי
צָרֶיךָ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּקִצְצַת גְּאוֹה**

04 תורה ברצון
נקודה מעובדת
תורה עם הפנים לאומות העולם

05 הנהגת היהודים
התוועדות פורים (ח"ב)
תפקיד היהודי - להנהיג את המציאות
כולה

09 חג התפשטות התורה
קדו"ל תורת אבות ולקו"ש
לפרשת תצוה וז' אדר
מלחמת עמלק - המלחמה על 'מי
ישפיע על העולם'?

16 כפירה, גאווה ובגידה
התוועדות פורים (ח"ג)
פגמי עמלק בנפש ותיקונם ע"י אמונה,
אמת וצדקה מתוך שפלות

21 "היום הוי' נראה אליכם"
קדושת לוי
שמחת ה' בעבודת בעלי היצר הרע

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה | אביחיל | התאמת עיצוב: ענבל ציק
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראינו היקרים בתוך כל בית ישראל. שבת פרשת **שמיני-פרה** עומדת בפתחנו ואתה **גליון נפלאות** נוסף ומלא בכל טוב.

מה בגליון?

שלושה חלקים מתוך **התוועדות ליל פורים הנפלאה** לה זכינו בשבוע שעבר כאן בגליון,

כשכל חלק הוא התבוננות קצרה ומהפכנית:

בחלק הראשון פתח הרב בנושא עם **נגיעות אקטואליות – תכלית ישראל בהנהגת העולם** – מתוך גילוי ניצוץ הצדיק שבכל יהודי, עלינו להגיע להשפעה על העולם כולו ולהביא אותו לגאולה. יש בשיעור **התייחסות למלחמת רוסיה-אוקראינה** – שהשלמה שלה מופיעה במדור **מלכות ישראל**.

בחלקה השני של ההתוועדות דבר הרב על **הזיקה החזקה של פורים לקבלת התורה** וממילא בהתפשטותה עד לחוץ – **לאומות העולם**. בהתבוננות **מזווית חדשה על מלחמת עמלק**, הציג הרב את תכליתו של **עמלק כמונע מעם ישראל להפיץ את דבר ה' ותורתו בעולם**, ואילו תכלית מחיית עמלק לאפשר את ההשפעה הזו ולהפוך את התורה לאוניברסלית. בשיעור עוסק הרב בדמויותיהם של **יהושע ומרדכי** – גדולי הלוחמים בעמלק – **כמבשרי המהפכה הרביעית** בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ.

חלקה האחרון של ההתוועדות המובא בגליון עוסק **בשלושת פגמי עמלק בנפש – כפירה, גאווה ובגידה [פגם הברית] – ובתיקונם ע"י אמונה** [כנגד הכפירה], **אמת** [כנגד שקר הבגידה] ו**נתינת צדקה מתוך שפלות** [כנגד הגאווה]. זהו **חלק מלא 'עבודה'**, שמאיר את מושג פגם הברית ותיקון הברית מזווית חדשה ופשוטה.

הפעם אתם לא יכולים להרשות לעצמכם להחמיץ אף שיעור...

שבת שלום ומבורך,

המערכת

יוצאות ממצרים

התוועדות נשים - ב' ניסן, אולם הפנסאים כפר חב"ד, בשעה 19:00

תערוכה לידה של גאולה | התוועדות נשית עם נעמה מנוסי, דיצה אור וחגית גרון |

קולולום "בצאת ישראל ממצרים" בניצוח חנה גאולה שטרן

דברי ברכה מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

בניגון ושירה: רחל פרנסי, איילת השחר הכהן, עינב בן דקון, יסכה גבריאלי ועוד.

עלות ברכישה מוקדמת: 35 ש"ח ביום האירוע: 55 ש"ח

לפרטים והרשמה: 050-5674136

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

תורה ברצון

מלהיות עמלק.

בפרטות, מהו היחס בין יהושע למרדכי? יהושע בן נון כותב את התורה בשבעים לשון – הוא מפיץ לאומות תורה שבכתב. מרדכי־פתחיה פותח את פיו בשבעים לשון – הוא מפיץ לאומות תורה שבעל פה. מה מתחדש בדורו של מרדכי שמאפשר את ה'קפיצה' בהפצה? המדרש אומר שדורם של משה ויהושע קבל ברצון את התורה שבכתב, אך ביחס לתורה שבעל פה הקב"ה "כפה עליהם הר כגיגית". אכן, בדורו של מרדכי חזרנו וקבלנו ברצון גם אם התורה שבעל פה ("הדור קבלוה בימי אחשורוש"). פורים הוא נקודת המעבר בין תקופת התורה שבכתב, ניסי התנ"ך, לתקופת התורה שבעל פה, שהחלה לשגשג מימי בית שני.

עולה מכאן כי לאומות העולם אנו יכולים להפיץ רק את מה שקבלנו ברצון. עם ישראל מומחה בקבלת־עול, ויכול לקיים את התורה גם בכפיה, אך כאור לגוים אפשר להפיץ רק את מה שמתיישב על הלב באופן פנימי. כנגד מה שמצוי אצלנו בכפיה, ביחס של 'אחור', יכול לטעון עמלק שהדברים זרים ואינם שייכים לעולם, אך ברגע שמתגלה הצד הפנימי – יחס של רצון ו'פנים' – שוב אין לו כל אחיזה. ניתן לטעות ולחשוב שכלפי חוץ ניתן להפיץ רק את חיצוניות התורה, 'המכנה המשותף' הרחב ביותר, בעוד הפן הפנימי־האישי של התורה שייך לישראל לבדם. אך ההפך הוא הנכון – רק מתוך הפנימה שבפנימה ניתן להגיע עד לחוצה שבחוצה. לכן, ככל שמתגלים ממדים פנימיים יותר של התורה גובר הדחף להתגבר על כל ספק וכפירה ולהפיץ את התורה לעולם כולו.

הפצת התורה לאומות ('המהפכה הרביעית') מתחילה עם כיבוש הארץ, כאשר יהושע בן נון כותב את התורה על האבנים בהר עיבל בשבעים לשון – הזמנה לכל האומות להתקרב לדרך האמת. מאוחר יותר, בסיום גלות בבל, יש מנהיג נוסף השולט בשבעים לשון – מרדכי הצדיק, שנקרא גם פתחיה משום שפתח את פיו בשבעים לשון.

ליהושע ומרדכי מכנה משותף נוסף – יהושע הוא הלוחם הראשון בעמלק, במצוות משה רבינו, ומרדכי הוא הלוחם האחרון בעמלק (עד דורו של משיח). לכאורה, הפצת התורה לכל העולם ומלחמת עמלק הן שני הפכים – אוניברסליות לעומת 'לאומנות' ואפילו 'גזענות'. אך אליבא דאמת הא בהא תליא – מלחמת עמלק בישראל היא קודם כל כנגד השפעתם בעולם. עמלק, המחדיר ספק וקרירות אפילו בישראל, ודאי מקרר את כל האומות ביחס למסרים של עם ישראל. הוא טוען שאולי יש לנו מסרים שמימיים, אוורדיים, אך אין להם מקום על הארץ – בהתנהלות הארצית של הפוליטיקה העולמית. כדי שהמסר שלנו יגיע לכל האומות עלינו להכחיד את עמלק, הספקן, המקרר והלועג. על כך המלחמה. והראיה – כשעמלק מקבל את השפעת ישראל, בגיור לגווניו, שוב אין מצוה להשמידו. עמלק שנכנע לתורת ישראל חדל

שיעור

התוועדות פורים (ח"א)

הנהגת היהודים

קיצור מהלך השיעור

התוועדות פורים השנה פתחה בכוחם של הצדיקים, "ועמך כלם צדיקים", להנהיג את המציאות. **פרק א** עוסק בהתערורות ניצוץ הצדיק בכל אחד על ידי **ההתבוננות בצדיק**. **פרק ב** מסביר שעל היהודים הצדיקים להנהיג את המציאות - בהנהגה יהודית תמימה - ומסיים בכך ששמחת ישראל מביאה גאולה לעולם כולו (עם מסרים אקטואליים למלחמת רוסיה-אוקראינה).

שרש נשמות עם ישראל¹ - יראת השמים של הצדיק היא התכלת שלו.

בסוף, אחרי הנס, כתוב "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור"² - קודם כל תכלת ואחר כך חור, חור הוא לבן. שוב, תכלת היא צבע הים, הרקיע, כסא הכבוד - כחול כהה (לא כמו שאומרים היום תכלת, כחול בהיר). זהו צבע התכלת של הציצית ושל מעיל הכהן הגדול, ועוד הרבה דברים חשובים בתורה שהם תכלת. תכלת היא לשון תכלית, תכל"ס. תכלית הצדיק היא להגיע ליראה עילאה. הבעל שם טוב הצטיין באהבה שלו, אהבת ה' ואהבת ישראל. אף על פי כן, המדה העצמית שלו עצמו היתה יראה עילאה. כתוב שמאז בריאת העולם לא היתה יראה כמו היראה של הבעש"ט.

ד ראה זהר ח"ג כט, רע"ב. ובנצוצי זהר לזהר ח"א קיג, א.
ה אסתר ח, ט.

א. "בראותם יחד תכלת מרדכי"

"תכלת מרדכי" - יראת הצדיק

לחיים לחיים, פורים שמח, פורים של גאולה שלמה!

פתחנו בשירת "שושנת יעקב [זו כנסת ישראל] צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי"^א. **שושנה** בגימטריא **אסתר**. כתוב בספרי החסידות^ב ש"תכלת מרדכי" היינו מדת היראה של מרדכי הצדיק, מרדכי היהודי. "תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד"^ג, בו

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. ליל פורים תשפ"ב - רמת אביב

א מתוך פיוט "אשר הניא" - מיסודם של אנשי כנסת הגדולה (מחזור ויטרי).

ב תורת אבות פורים ב.

ג מנחות מג, ב.

יראה עילאה ושמחה

שוב, כתוב בספרי החסידות שאם זוכים להסתכל על צדיק אמת, על הרבי, ולראות את התכלת שלו, לראות בפנים שלו את היראה-עילאה שלו - דווקא הראיה הזו פועלת שמחה עצומה בעם. חידוש, למה שהיראה של הצדיק תפעל אצלי שמחה?

ההסבר הוא שיראה עילאה ושמחה הן "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין". יראה עילאה היא מגבורה דעתיק שמתלבשת בחכמה סתימאה דאריך שמאירה בחכמה עילאה דאצילות - זהו הבטול, פנימיות החכמה. ברגע שהבטול הזה מופיע אצל הצדיק - מי שזוכה לראות אותו, לקבל ממנו, מתמלא שמחה דווקא. זו יראה עילאה שהיא השרש של "שמחו צדיקים בהוי' והודו לזכר קדשו"¹. יש קשר עצמי בין יראה לשמחה.

כל אחד ואחד בפורים צריך לחשוב, להתבונן, על הקשר העצמי הזה דווקא בין יראה עילאה לשמחה. כאשר שותים ומקיימים את ה"עד דלא ידע וכו"² - איך מפיגים את היין? על ידי יראה עילאה, על ידי פחד³. ככה ראינו גם אצל הרבי, ששתה-שתה-שתה, עשה ככה עם היד - העביר את היד על הפנים - ונכנס ליראה עילאה, הפיג את היין.

"בראותם יחד תכלת מרדכי"

יש לנו זיקה לצדיק. לכל אחד יש ניצוץ צדיק, שמתעורר כשהוא רואה זאת אצל הצדיק-אמת - ה"מרדכי בדורו כמשה בדורו"⁴. ככה מסבירים את "שושנת יעקב צהלה ושמחה" - מת? "בראותם יחד תכלת מרדכי".

יש עוד מלה חשובה במשפט - "יחד". בשביל לקבל שמחה מהיראה של צדיק צריך להיות

כולנו ביחד, "ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך"⁵. לקבל את הפנימיות של הצדיק אפשר על ידי ה"יחד" - "בראותם יחד תכלת מרדכי". שנוכח להתבונן ולהסתכל בפני הצדיק ולראות את היראה. אפשר להסתכל בתמונה, לכן הרביים אחזו מלהתבונן ולהסתכל בתמונה של צדיק⁶, אבל לא כל אחד יכול לראות את ה"תכלת מרדכי". פורים הוא החג שכל אחד יכול להתבונן בפנים של הצדיק ולראות את ה"תכלת מרדכי" ואז "שושנת יעקב צהלה ושמחה".

ב. הנהגת ישראל את כל העולם

"ומרדכי יצא מלפני המלך" - הנהגת הצדיקים

הזכרנו את הפסוק "ומרדכי יצא מלפני המלך [בלבוש מלכות תכלת וחור]"⁷. את המלים "לפני המלך" מסביר הקדושת לוי⁸ לפי מה שכתב במקום אחר⁹, על הפסוק לפני ברית המילה של אברהם (קשור למגלה, "ששון' זו מילה"¹⁰) - "התהלך לפני והיה תמים"¹¹, שהצדיק הולך לפני ה'. מה הכוונה? שהוא בעצם מוביל את ההשגחה של הקב"ה, "צדיק גוזר והקב"ה מקיים"¹². עד שהיהודי לא נימול אין לו כח ללכת לפני ה'. סך הכל, לכל היותר, הוא יכול להיות כמו נח - "את האלהים התהלך נח"¹³, הולך צעד בצעד יחד עם הקב"ה¹⁴, זורם עם הקב"ה, זורם עם הטבע האלקי, עם ההשגחה, אבל לא מוביל ומחליט, לא בעל הבית על הטבע. היחוד של

יב נוסח ברכת "שים שלום".

יג ראה אגרות קודש ח"ב עמ' פא ובכ"ד.

יד בדרוש לפורים ד"ה "ומרדכי יצא מלפני המלך". נתבאר במדור קדושת לוי בגליון פורים-צו השתא.

טו קדושת לוי לך ד"ה "ויאמר מה תתן לי".

טז מגילה טז, ב.

יז בראשית יז, א.

יח ע"פ תענית כג, א.

יט בראשית ו, ט.

כ ראה ברש"י על אתר.

1 ראה זהר ח"ג רצ, ב; ח"א קכג, א.

2 תהלים צז, יב.

3 מגילה ז, ב.

4 ע"פ בבא בתרא י, א - ראה לקו"ש חכ"ה עמ' 499.

5 וראה סה"ש תרצ"ז עמ' 189 ביחס לצ"צ.

6 ראה אסתר רבה ו, ב.

אני יודע מה קורה שם באירופה? אני החלטתי? זהו ענין שאני יכול לשנות בו משהו? כן! מי שיכול לשנות, להנהיג, הולך לפני ה' - זהו כלל גדול

להנהיג, הולך לפני ה' - זהו כלל גדול, ווארט.

מתי נאמר פעם ראשונה? אצל אברהם אבינו, "התהלך לפני" ואז תהיה "תמים". מהרבי הרש"ב והלאה מקובל בחב"ד שלכל תלמיד ישיבה שלומד חסידות קוראים

"תמים"¹⁰. כנראה כבר נותן לו גם המוחין האלה, את ההשראה, שאם תהיה תמים באמת - "והיה תמים" - אתה תהיה "לפני הוי". נשמע כמו דבר והיפוכו. חושבים שלהיות תמים היינו לומר בתמימות - 'מה שקורה מאת ה' הוא טוב, הכל טוב, אם אני מבין זה טוב וגם אם לא מבין זה טוב'. לא! "התהלך לפני והיה תמים" - תהיה מנהיג! זהו התמים של היהודי, זו השלמות. "תמים" היינו שלמות - השלמות של היהודי היא שהוא מנהיג את המציאות. כמובן, הכל מתחיל מהרבי, משה רבינו שבדור, "מרדכי בדורו כמשה בדורו"¹¹. זהו כלל גדול במושג "לפני הוי". גם כאן, כתוב "ומרדכי יצא מלפני המלך". כתוב¹² שעד עכשיו היה לבוש שק ואפר, וגם כאשר התחיל לנצח את המן הוא לא החליף את הביגוד שלו, לא התפאר בלבוש. רק אחרי שהגזירה התבטלה, ואז התגלה שבאמת ההנהגה מסורה שוב בידי הצדיקים, בידי עם ישראל, הוא הסכים לכל הלבושים המכובדים של ה"לבוש מלכות". כך הוא מפרש את "ומרדכי יצא מלפני המלך".

שמחת כל העולם בשמחת ישראל

אחר כך כתוב "והעיר שושן צהלה ושמחה". יש פסוק במשלי שחז"ל דורשים¹³ על מרדכי - "ברבות צדיקים ישמח העם ובמשל רשע יאנח"

יהודי שנימול, וגם אשה יהודיה "כמאן דמהילא דמיא"¹⁴, שהוא מוביל את ה', "לפני הוי".

זהו עיקר הנס של פורים, כמו שהוא מסביר באריכות. בדור של פורים, בזמן גזירת המן הרשע, לא היה כח לצדיקים - גם למרדכי ואסתר - לבטל את הגזרה. כל מסירות הנפש שלהם

ושל כל עם ישראל כל השנה¹⁵ - בהשראת מרדכי היהודי בגלוי והשראת אסתר המלכה במקיף - היתה כדי להחזיר לעם ישראל את הכח ללכת לפני ה'. שההנהגה של כל העולמות, מה שקורה בעולם תהיה של עם ישראל.

התמימות היהודית - להנהיג את העולם

היום ממש יש דברים שקורים בעולם, באירופה, באיראן - מי מוביל אותם? אפשר לומר שהקב"ה מוביל כל מה שקורה - יש ה', בורא עולם. אפשר לומר שהרבי מוביל הכל - ככה חסידים נוהגים לומר. אבל שוב, "ועמך כלם צדיקים"¹⁶ - צריך לדעת שיש בחינה שאם היינו בסדר, באמת אנחנו אמורים להיות המובילים של כל הקורות בחיים, גם בחיים האישיים של כל אחד ואחד, גם בחיים הציבוריים, בחיים של כל אומות העולם, של כל העולם כולו.

עמלק בא ב"אשר קרך בדרך"¹⁷ - הוא הכניס בנו קדירות¹⁸, הוא הכניס בנו מקדירות¹⁹, שאין מישהו שמנהל, לא שאתה יכול להוביל את הקורות, הקורות הם במקרה. מה, אני יודע מה קורה שם באירופה? אני החלטתי? זהו ענין שאני יכול לשנות בו משהו? כן! מי שיכול לשנות,

כא ע"ז כז, א.

כב ראה תו"א מגילת אסתר צז, א; ק, ד.

כג ישעיה ס, כא.

כד דברים כה, יח.

כה תנחומא כי תצא ט; פסיקתא רבתי פ"ב; פסיקתא דרב כהנא פסקא ג אות י.

כו ספרי כי תצא פסקא פו.

כז ראה לוח "היום יום" ט"ו אלול.

כח וכן ראה במדרש הנ"ל הערה יא אודות "מרדכי בדורו כאברהם בדורו".

כט ראה מגילה טז, א.

ל מגילה יא, א.

החסידיים שמחים. כאן 'כל החסידיים שמחים' כולל גם את אומות העולם, גם בלי לדעת ממה הם שמחים. כך הוא מסביר את "והעיר שושן [כולה, כולל הגוים] צהלה ושמחה". כשאנחנו שמחים בפורים כל העולם שמח, כל הגוים שמחים. אם יש מלחמה באוקראינה - כנראה שהיא תגמר. כרגע יש הרבה אנשים, לא רק יהודים, סתם הרבה אנשים שלא שמחים. כתוב "והעיר שושן צהלה ושמחה" - למה? בגלל "ליהודים היתה אורה ושמחה", ככה הוא מסביר. פורים קשור ליום כיפור, יום כ־פורים¹⁷, יראה עילאה, ימים נוראים. יש הרבה סיפורים של צדיקים גדולים של החסידות שפתחו את פורים עם הרגשה פנימית־נפשית של יום כיפור. אבל פורים הוא יותר מיום כיפור, הרי יום כ־פורים הוא רק כמו פורים¹⁷, לא פורים עצמו - התחילו מיום כפור ומתוך יום כיפור הגיעו לשמחה הפורצת את כל הגדרים, שמחת משיח, "ברבות צדיקים ישמח העם". זו השמחה כשהצדיק עולה לגדולה - "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור וגו' והעיר שושן צהלה ושמחה. ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", "כן תהיה לנו".

עם¹⁸. ההתחלה היא "ברבות צדיקים ישמח העם" - "ישמח" אותיות משיח. הפשט של "ברבות צדיקים" הוא לא הרבה צדיקים אלא שהצדיקים עולים לגדולה¹⁷. לכן חז"ל דורשים זאת על עליית מרדכי לגדולה, על הפסוק שלנו גופא - "ומרדכי יצא מלפני המלך" ואז "והעיר שושן צהלה ושמחה".

נאמר עוד ווארט של הקדושת לוי: הוא אומר¹⁷ שלא רק היהודים שמחו בשושן, אלא גם הגוים. איך שמחו? למה שמחו? בגלל "וליהודים היתה אורה ושמחה". "ליהודים היתה אורה ושמחה" עולה ד"פ מרדכי, ממוצע כל מלה. הוא מסביר ש"אורה ושמחה" היינו שמחה שיש בה טעם, טוב טעם. ליהודי יש "אורה" בשמחה שלו. גוי מתחיל לשמוח בלי לדעת ממה הוא שמח. הטעם הפשוט כאן ל"אורה" של היהודים הוא שנצלו - "הימים אשר נהפכו להם מיגון לשמחה"¹⁷, "אורה ושמחה".

פתחנו בכך שכאשר הצדיק ירא ביראה עילאה - כולם שמחים. מה קורה כשהצדיק שמח? כל שכן שכולם שמחים. עוד יותר פשוט מהשמחה ביראת הצדיק. כשהרבי שמח כל

לא משלי כט, ב.

לב רש"י, מצודות ומפרשים נוספים עה"פ.

לג קדושת לוי דרוש לפורים ד"ה "והעיר שושן צהלה ושמחה".

לד ע"פ אסתר ט, כב.

לה תקו"ז תקון כא (ז, ב). ובכ"מ.

לו תו"א מגילת אסתר צד, ד; צה, ד; קכא, א. וראה קונטרס פורים תנש"א (מאמר ד' דפורים תשי"ג).

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ התכלת היא יראת הצדיק - התכל'ס של הצדיק.
- ◆ ראית יראת הצדיק מעוררת שמחה.
- ◆ ראית יראת הצדיק מעוררת את ניצוץ הצדיק ברואה.
- ◆ על ידי שאנו "יחד" אנו זוכים לראות את יראת הצדיק ולשמוח.
- ◆ נח הולך עם ה' - זורם עם הטבע האלקי.
- ◆ על ידי המילה מקבל היהודי את הכח ללכת כמוביל לפני ה'.
- ◆ תמימות־שלמות יהודי היא הנהגת המציאות.
- ◆ עלינו להנהיג את כל קורות החיים - בחיי הפרט, בחיי הציבור ובעולם כולו.
- ◆ שמחת ישראל מביאה שמחה לעולם כולו.

שיעור

התוועדות פורים (ח"ב)

חג התפישות התורה

קיצור מהלך השיעור

"הדור קבלוה בימי אחשוורוש" - לחג הפורים יש זיקה עמוקה לקבלת התורה בכל הדורות. השיעור דלקמן - החלק השני מתוך התוועדות פורים - עוסק בהתפתחות התורה שנובעת מתוך פורים. **פרק א** הוא התבוננות בכך ששני מוחי עמלק ה'מוצלחים', יהושע בן נון ומרדכי היהודי, הם גם שני מפיצי התורה לאומות - יהושע מפיץ את התורה שבכתב ומרדכי את התורה שבעל פה. במבט ראשון, נדמה שמחית עמלק ה'לאומנית' וה'גזענית' הפוכה מהמגמה האוניברסלית של הפצת התורה לעולם כולו (שרש המהפכה הרביעית). במבט מעמיק יותר, מתברר שההיפך הוא הנכון - מלחמת עמלק היא היא המלחמה מי ישפיע על העולם כולו, כשכל ענינו של עמלק למנוע מעם ישראל להשפיע בעולם. **פרק ב** מתבונן בפורים כנקודת-מעבר בין התורה שבכתב לתורה שבעל פה (נקודת 'איך' בין 'יש' ל'יש') ובעצם גם כמפתח לגילוי העתידי של "תורה חדשה מאתי תצא" - מגלת אסתר מגלה את כל מה שמסתתר בתוך התורה.

העולם. הוא פתח את פיו במה שאנחנו קוראים 'המהפכה הרביעית'³ - תורה גם לכל שבעים אומות העולם. בכך הוא הלך בעקבות יהושע. ידוע⁴ שעמלק נמסר דווקא לבניה של רחל אמנו, לכן משה רבינו - הלעומת-זה של עמלק - לא לחם בעצמו נגד עמלק, אלא מסר זאת בידי התלמיד-המשרת שלו, יהושע בן נון, שמשבט

א. מחית עמלק והמהפכה הרביעית

מחית עמלק בידי בני רחל

חז"ל דורשים^א שלמרדכי היהודי היו שמות נוספים - בלשון ופתחיה. איך חז"ל מפרשים את השם "פתחיה"? שפתח פיו בשבעים לשונות. למי הוא פתח פיו? לכל הגולה. בעצם, לכל

ב החל מהתוועדות כ"ד טבת תשע"ה.
ג פסיקתא רבתי פרשה יג ועוד.

א נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ליל פורים תשפ"ב - רמת אביב
א מנחות סה, א.

שהם גם סוף הנביאים. יש בהם משהו של סוף, של אחרית. כמו שבעמלק כתוב "ראשית גוים ואחריתו עדי אבד"^ט, כך בלוחמים נגדו - או שאתה ראשית-יחסית, כמו יהושע, או שאתה אחרית, מרדכי ואסתר. אחרית היא "סוף מעשה במחשבה תחלה"^{טו}, עוד יותר ראשית מראשית, כדלקמן.

יהושע - המהפכה הרביעית בתורה שבכתב

שוב, מה אמרנו? שקוראים לו פתחיה. יהושע גם לימד תורה לשבעים אומות העולם. איך רואים זאת? מה הוא עשה? כשהוא עבר את הירדן הוא לקח אבנים גדולות מהירדן וכתב עליהן את כל התורה כולה בשבעים לשון^ט, "באר היטב".

מה ההבדל בין השבעים לשון שיהושע כותב על האבנים לשבעים לשון בהן פתח פיו מרדכי שקוראים לו פתחיה? נשמע דומה, אבל בדיוק כמו שתי התורות - תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

מה הרמז שיהושע כתב בשבעים לשון, ובעצם הפיץ את בחינת האחוריים של "אין טוב אלא תורה"^{טז}? כתוב בספרי הקבלה^{טז} שאם אני לוקח את המלה **היטב** - ששורה 26, **הי** היינו **יה** ו**טב** היינו **וה**, שם הוי' ב"ה - וכותב באחוריים (התפתחות: **ה הי היטב**) הכל עולה בדיוק 70. כלומר, ה'פנים' של המלה **היטב** הם הוי' וה'אחור' הוא שבעים לשון.

יהושע כתב את התורה שבכתב על האבנים, הפיץ אותה לכל העולם כולו, "טעמו ודאו כי טוב הוי"^{טז}, כל מי שטועם את טוב הטעם ורוצה להצטרף לעם הנבחר - ברוך הבא! לעומתו,

אפרים, בן של רחל ("הבן יקיר לי אפרים"^{טז}). לכן דווקא לו יש את התפקיד, היעוד, להתחיל להלחם נגד עמלק. רק שעל פי הדבור הוא לא הכחיד אותו לגמרי^{טז}, לא חסל אותו, "ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב"^{טז}.

מי שהיה אמור אחר כך כן לגמור חשבון

עם עמלק (אגג) הוא שאול, כפי שקראנו בהפטרות זכור השבת, אבל הוא לא קיים זאת - חטא, הפסיד את המלכות, לכן עברה ממנו לדוד המלך^{טז}. מי הוא? "בן קיש"^{טז}. גם מרדכי הוא "בן קיש", ממשפחת שאול^{טז}. בעצם, מרדכי שמבנימין בא לתקן

את החסרון-החטא של שאול המלך. התפקיד שלו להלחם ולנצח את עמלק (המון) - שהוא הספק, ועוד כמה פגמים כלליים בנפש, שנסביר בע"ה^א.

הוא, כמו יהושע, מקבל מרחל אמנו. יש משהו ברחל, "יפת תאר ויפת מראה"^{טז}, שהיא הכח הרוחני להלחם בעמלק. רק הבנים שלה יכולים לנצח את עמלק. דבר חשוב מאד - יהושע ומרדכי. בהתחלה יהושע ובסוף מרדכי, מרדכי ואסתר הם "סוף כל הנסים"^{טז} וכתוב^{טז}

ד ירמיה לא, יט.

ה ראה פסיקתא רבתי סוף פרשה יב.

ו שמות ז', יג.

ז וראה גם המדובר בזה בשבת זכור השתא.

ח ראה שמואל'א ט, א"ב; שם י' י ועוד.

ט ראה יל"ש אסתר רמז תתרג.

י ראה מחברת הקדש שער פורים. ובכ"ת.

יא בח"ד של ההתועדות - נדפס לקמן.

יב בראשית כט, יז.

יג יומא כט, א.

יד ראה ב"ב יד, ב ("חגי זכריה ומלאכי סוף נביאים") ומגילה טו, א ("זכריה זה מרדכי"). וראה בפירושו מהרז"ו לבראשית רבה פג, ב.

טו במדבר כד, כ.

טז פיוט "לכה דודי".

יז וראה סוטה לב, א; לו, א (הובא ברש"י עה"פ דברים כז, ח).

יח אבות פ"ו מ"ג; ברכות ה, א.

יט מפתח התוכחות (לר"א אבולעפיא) כי תבוא ובכ"ד.

כ תהלים לד, ט.

להאיר לגוים כל זמן שעמלק מסתובב בין הגוים ומשפיע עליהם. צריך לגמור אתו, שלא ישפיע על הגוים, כדי שנוכל לקיים את היעוד האמתי שלנו - להאיר לכל העולם כולו.

שמחת פורים - שמחת המהפכה הרביעית

זהו סוד פתחיה, להפיץ את התורה, בעיקר התורה שבעל פה, לכל שבעים אומות העולם, ולכן הוא נקרא בשם המיוחד פתחיה. כמה שוה **פתחיה?** 503, פסוק שלם בתחלת דברי הימים, "אברם הוא אברהם"^{כז}. בתחלה הוא נקרא אברם, אבל כאשר ה' אמר לו בברית "התהלך לפני והיה תמים" הוא קבל ה והפך לאברהם, "אב המון גוים"^{כח} - קבל את הכח להאיר לגוים, היעוד שלנו בכלל. קודם הוא אברם, "השכל הנעלם מכל רעיון"^{כט}.

כתוב שכל הנושא של גיור כהלכה והפצת אור לגוים הוא המסר של המגלה - "ורבים מעמי הארץ מתיידיים כי נפל פחד היהודים עליהם"^ל, ופחד ושמחה הולכים יחד, כמו שפתחנו, כמו "פחד יצחק"^{לא}, לשון שמחה. "פחד היהודים" הוא לא שמפחדים מהיהודים, אלא שמתפעלים מהיהודים. אדרבא עם הפחד באה השמחה - אותם גוים התייחדו רק כי פחדו מהיהודים! לא, יש פסוק "פחד ורחב לבבך"^{לב} - פחד פותח משהו, פחד הוא תזווה, זעזוע חיובי, "הזוה עצמית" בלשון החסידות. התזווה ממלאת את הנפש אורה ושמחה.

שוב, הכל פתחיה ומרדכי והמסר שלו לכל העולם כולו, זו השמחה של פורים.

מרדכי פותח את פיו בשבעים לשון - הוא לא כותב אלא מפיץ בעל פה - מפיץ את התורה שבעל פה.

מלחמת עמלק - המלחמה על ההשפעה בעולם

שוב, הכל כאן מתחיל ממרדכי היהודי שנקרא פתחיה - הוא פתח את החידוש הזה. איך? בשבעים לשון. גם יהושע מקיים את המהפכה הרביעית בדור שלו. כנראה יש משהו עצמי עם מלחמת עמלק. מלחמת עמלק היא לקחת גוי ולהשמיד אותו. כמו שהמן רצה "להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים"^{לד}, ככה צריך להשמיד, להרוג ולאבד את עמלק - "ואחריתו עדי אבד". נשמע רע לגוים. אבל אם מתבוננים לעומק, עמלק לא רק מכניס אצלנו ספק, ועושה לנו עוד כמה פגמים כלליים גדולים שתיכף נזכיר^{לה} - עמלק הוא גם כח בין-לאומי, נקרא לו, שמונע את ההשפעה שלנו. הוא מטיל ספק וככה מקרר, ואם הוא יכול לקרר את ההתלהבות שלנו כל-שכן וקל-יחומר בן בנו של קל-יחומר שהוא מקרר את כל שבעים אומות העולם מנכונות ופתיחות לקבל את האור לגוים, היעוד האמתי שלנו, עם ישראל.

זו הסתכלות חדשה לגמרי על עמלק - לא רק שהוא אויב מושבע שלנו. אפשר לומר שמה שהוא אויב מושבע שלנו היינו בכך שלא רק רוצה לאבד אותנו - קודם כל רוצה שאנחנו לא נשפיע על אף אחד בעולם. כמו שהוא רוצה להפריד בין ייה ל-וה, "הנסתרת... והנגלת"^{לז}, כך רוצה שנהיה "הן עם לבדד ישכן"^{לח} - שלא יהיה לנו שום כח, שאף אחד לא יהיה מוכן לשמוע את הדברים האווריריים, הרוחניים, שהוא לועג להם, שיש לעם ישראל להפיץ לעולם.

מה אמרנו עכשיו? שמחית עמלק והמהפכה הרביעית, אור לגוים, הא בהא תליא - אי אפשר

כה דברי הימים א, א, כז.

כו בראשית יז, ה.

כז תו"א לך לך יא, א.

כח אסתר ה, ז.

כט בראשית לא, מב.

ל ישעיה ס, ה.

כא אסתר ג, יג.

כב ח"ד של השיעור - נדפס לקמן.

כג דברים כט, כח.

כד במדבר כג, ט.

ב. פורים - תורה שבכתב, תורה שבעל פה ותורתו של משיח

"אחרית וראשית שלו" - קדימת
ישראל לתורה

אמא יותר עמוקה בעצמות מפנימיות אבא.
"אחרית" היינו "מחשבתן של ישראל קדמה
לכל דבר" ^{מג} - "סוף מעשה במחשבה תחלה" ^{מד},
סתם מחשבה היא התורה אבל "מחשבה תחלה"
היינו ישראל, לכן גם נקראים ראשית, "ראשית
תבואתה" ^{מה}.

עד כאן העניין של אחרית וראשית, ישראל
והתורה, ובאמת מחשבת ישראל קדמה גם
לתורה, בסוד "סוף מעשה במחשבה [גופא]
תחלה".

פורים - ראשית גילוי התורה שבעל פה

שוב, פתחיה פותח את פיו בשבעים לשון.
הוא לא כותב על האבנים, כמו יהושע, את
התורה בשבעים לשון "באר היטב". מרדכי,
שהוא פתחיה, פתח פיו בשבעים לשון - החידוש
שלו שהוא הפיץ לא את התורה שבכתב, אלא
שהוא התחיל בעצם לגלות את התורה שבעל
פה. החיד"א כותב ^{מו} שהענין של מגלת אסתר
הוא תחלת התורה שבעל פה - תורה שבכתב
נתנה במדבר ותורה שבעל פה נתנה בשושן
הבירה. למה? הוא כותב רמו, ש-**שושן** שוה בדיוק
המשנה ועוד **זמן-נקט**, ראשי התיבות של ששה
סדרי משנה, כללות התורה שבעל פה - זרעים-
מועד-נשים ר"ת **זמן**, **נקט** ר"ת **ניזקין-קדשים**-
טהרות ^{מז}.

זהו עוד נושא מאד גדול, שהסוד של החג
הזה, היום הזה, פורים, הוא בעצם נקודת התפר
- שבקבלה היא נקודת האין בין יש ליש. זהו

מג בראשית רבה א ד; תנא דבי אליהו רבה פי"ד ופלא.

מד פיוט "לכה דודי".

מה ירמיה ב, ג.

מו חומת אל"ך על אסתר ח, טו.

זמן נקט עולה **אהרן**, שרש התורה שבעל פה, לעומת
משה שהוא שרש התורה שבכתב (ראה קדושת לוי משפטים
ד"ה "ויראו את אלהי ישראל", פרי צדיק עקב ח, שפת אמת
נשא תרנ"ד ועוד). אהרן הכהן מזדהה עם המטה, עם הארץ,
ולא עם השמים - עם התורה שבעל פה שמן הארץ, ולא עם
התורה שבכתב שמן השמים (כדלקמן בפנים) - לכן הוא
גם חטא בחטא העגל. אהרן זכה לבגדי כהונה, כמו שמרדכי
היהודי זכה ל"לבוש מלכות" (שסודו נתבאר בארוכה בח"א,
שטרם פורסם) - שרש התורה שבעל פה.

את התורה שבכתב לכתחילה קבלנו ברצון,
כך כתוב, אמרנו "נעשה ונשמע" ^{לא}. אבל - כמו
שמוסבר במדרש ^{לב} - על תורה שבעל פה "כפה
עליהם הר כגיגית". עד מתי? עד ל"הדור קבלוה
בימי אחשורוש" ^{לג} - לא כתוב בימי מרדכי ואסתר
אלא בימי אחשורוש. צריך להבין.

לפי חז"ל ^{לד} כל פעם שכתוב "המלך" רומז
למלך מלכי המלכים הקב"ה, אבל לפי הקבלה
- האריז"ל מביא ^{לה} בשם מדרש שאין לפנינו -
גם "אחשורוש" רומז "למלך שאחרית וראשית
שלו". כמו "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי
אבד", רק שב"אחרית וראשית שלו" האחרית
לפני ראשית, "סוף מעשה במחשבה תחלה".

יחסית, ה"ראשית" היא תורה, "אורייתא
מחכמה נפקת" ^{לו}, וה"אחרית" - הסוף - היא
גם "ראשית", בשביל מה. על "בראשית ברא
אלהים" כתוב "בשביל התורה" ו"בשביל
ישראל" ^{לז}, אבל ה"בשביל" הוא אחר. "בשביל
התורה" היינו מתוך מה ה' ברא - בשביל להגשים
את התורה שקיימת אלפים שנה לפני העולם ^{לח},
"שעשעיים יום יום" ^{לט}, ה' ברא את העולם. אבל
"בשביל ישראל" הוא התכל"ס, בשביל שיבואו
הצדיקים ויעשו את העולם התחתון - שאין
תחתון למטה הימנו - דירה לו יתברך, והם יתגלו
כמנהיגי המציאות ^{לז}. הם יתגלו כהולכים לפני ה'
תמיד, וכל העולמות שה' ברא יתנהגו על פיהם.
זהו "עמק אחרית" ^{מא}, אמא, וכתוב ^{מב} שפנימיות

לג שבת פח, א.

מ כפי שהתבאר בח"א של ההתועדות - נדפס לעיל -
וראה גם במדור קדושת לוי בגליון צרזכור ובשיעור שבת
זכור השתא (שטרם פורסם).

מא ספר יצירה פ"א מ"ה. וראה בפירוש הראב"ד שם ובפע"ח
שער תפלות ר"ה פ"ז.

מב ראה גם שעשועים יום יום בשלח יום ג.

עמלק הוא גם כח בין-לאומי שמונע את ההשפעה שלנו. הוא מקרר את כל שבעים אומות העולם מנכונות ופתיחות לקבל את האור לגוים, היעוד האמתי שלנו, עם ישראל

מדבר מתוך האש היו "מן השמים" ו"על הארץ". כתוב¹ ש"מן השמים" היינו התורה שבכתב, אבל תורה שבעל פה היא "ועל הארץ" - עולה מן הארץ, לא למעלה מן הארץ. מה פירוש עולה מן הארץ? עולה מכנסת ישראל. זה מה שאמרנו ש"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר",

גם לתורה - לתורה שבכתב. "מחשבתן של ישראל" היא תורה שבעל פה.

פורים הוא האין שבין יש ליש - קרן זוית, בין השמשות, זמן שלא יום ולא לילה, לא דרום ולא מזרח², נקודת תפר שהיא בפני עצמה נקודת אין, וכל אין מגיע לעצמות ממש. לכן כל החגים בטלים חוץ מפורים³ - הוא מגיע לאין האמתי. התפקיד שלו הוא לחבר את שתי התורות, להתחיל את התורה שבעל פה - כל תורת הקבלה, תורת החסידות וגם תורת משיח היא התורה שבעל פה, "תורה חדשה מאתי תצא"⁴. אכן, בתורות של חסידות סלונים מפורש⁵ שמגלת אסתר כוללת את כל התורה שבכתב ואת כל התורה שבעל פה!

נקודת האין - גלות השכינה

אמרנו שפורים הוא נקודת תפר של אין בין יש ליש. הדבר בא לידי ביטוי גם בכך שחז"ל אומרים⁶ שהסבה שלא אומרים הלל בפורים היא או כי זהו נס שקרה בחו"ל - כלומר, שה' נמצא אתנו גם בגלות - או, עוד טעם בגמרא (ו"הא בהא תליא"), כי "אכתי עבדי דאחשורוש אנן", לא רק בחו"ל אלא עדיין עבדי אחשורוש. המצב הזה הוא מצב של אין, שעם ישראל בבחינת אין

סוף כל הכתובים, סוף כל הנסים, סוף כל הנבואה - הסוף של כל מה שהיה עד עכשיו. תיכף לסוף צריך להתחיל משהו חדש. אם צריך להתחיל משהו חדש, מהסוף של הדבר הקודם, המשהו החדש הוא לא משהו שלא היה בכלל - אלא רק היה נעלם.

אחד מפירושי "אסתר מן התורה מנין? 'ואנכי הסתר

אסתיר פני ביום ההוא'⁷, ש"פני" היינו התורה שבעל פה שמסותרת לגמרי בתוך התורה שבכתב. זהו סוד ההסתר, ומגילת אסתר היינו שעכשיו הגיע הזמן לגלות את פנימיות התורה שבכתב - את התורה שבעל פה, שהיא-היא אסתר המלכה, היא אילת השחר שעכשיו עולה באופן. אסתר היא ההשראה לגילוי הזה, ומי שמתחיל לגלות בפועל הוא מרדכי היהודי.

תורה מן השמים ותורה מן הארץ

בין יש ליש קיימת נקודת אין. יש כאן שני 'יש'ים כל כך קיצוניים - התורה שבכתב והתורה שבעל פה. אנחנו יודעים שלדאבוננו גם אז וגם היום יש יהודים שמאמינים (כך הם אומרים בפה על כל פנים) בתורה שבכתב, מתחברים אליה, אבל לא בתורה שבעל פה. זה היה בעוכרינו מאז ומקדם. רואים שלא פשוט ששניהם מן השמים. באמת, לפעמים כתוב⁸ ש"תורה מן השמים" ("לחם מן השמים"⁹) היא רק תורה שבכתב. אני מאמין שגם את תורה שבעל פה משה רבינו קבל¹⁰, אבל היא לא "תורה מן השמים" אלא "תורה מן הארץ" ("לחם מן הארץ"¹¹). כתוב בתורה "מן השמים השמיעך את קלו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה"¹² - כשה'

מח דברים לא יח.

מט חולין קלט, ב.

נ סידור עם דא"ח קז, ג ועוד.

נא שמות טז, ד.

נב ראה ויקרא רבה כב, א ובכ"ד.

נג תהלים קד, יד.

נד דברים ד, לו.

נה של"ה בראשית חלק תו"א בד"ה "ב יצירתו כתורתו".

נו ראה סידור עם דא"ח נא, ד ובכ"ד.

נז ירושלמי מגילה פ"א ה"ה. וראה מדרש משלי (בובר) פ"ט,

ב.

נח ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

נט תורת אבות פורים ג.

ס מגילה יד, א.

ה', בארץ החיים.
סוד החשמל

יש כאן שני שמות של אסתר ושני שמות של מרדכי, **הדסה-אסתר ומרדכי-פתחיה**. תעשו חשבון יחד ותראו שהערך הממוצע של ארבעת השמות הוא **חשמל**, "עתים חשות עתים ממללות"^{טו}, צריך לדעת מתי לדבר ומתי לשתוק, "ישפה"^{טז} (האבן של בנימין בחשן המשפט, הסוף-התכלית של אבני החשן), "יש פה ושותק"^{טז}, "יש פה ומדבר"^{טז}. חש-מל הוא גם היחס בין שתי התורות - "חש" בתורה שבכתב ו"מל" בתורה שבעל פה.

חש-מל הוא גם היחס בין הכהנים, העובדים "בחשאי וברעותא דלבא", ללויים, שעבודתם "לארמא קלא ולזמרא ולא לשתוק"^{טז}. בעולם הזה הלויים טפלים לכהנים, אך לעתיד לבוא יהיו "הכהנים הלויים"^{טז} - הלויים יתעלו והם דווקא יהיו הכהנים^{טז}, והיינו תורת משיח, "תורה חדשה מאתי תצא". בעוד התורה שבעל פה כלולה בתורה שבכתב ב"העלם שישנו במציאות" (כנ"ל), הרי שתורת משיח כלולה בה ב"העלם שאינו במציאות" - שתי בחינות ההעלם וההסתר הן בסוד "הסתר אסתיר"^{טז}, ומגלת אסתר באה ומגלה את הכל. כך, הפסוק הבא אחרי "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" הוא "ועתה כתבו

גם בחו"ל, לא במקום שלו, אנחנו גם עבדים של אחשורוש, אבל היא הנותנת, שדווקא במצב הזה מתגלה האין האמתי שלמעלה משני היש' שהוא בא לחבר, לכן בכוחו לחבר אותם.

כמו שאמרנו קודם, כשמרדכי הצדיק חוזר לארץ, הוא מקבל שם חדש - פתחיה, שפותח את פיו בשבעים לשון. גם לאסתר המלכה יש עוד שם שלא הזכרנו, שכן כתוב במפורש במגלה - הדסה. "הדסה היא אסתר"^{טז} - מה ההבדל ביניהן? כתוב בקבלה^{טז} שהדסה היא אסתר כאשר היא עדיין בעולם האצילות, וכשהיא יורדת לבי"ע, לעולמות התחתונים ומסתתרת שם, היא מקבלת את השם העצמי שלה - על שמו נקרא מגלת אסתר - שדווקא מראה על גלות השכינה, שם היא אסתר. למעלה, באצילות, היא הדסה. הדסה גם מלשון הדסים, שכתוב בחסידות^{טז} שזהו מקור מסירות הנפש שלה. הריח הטוב שמעלים ההדסים הוא ריח של יהודי שמוסר את הנפש, "והוא עומד בין ההדסים"^{טז} שהם חנניה, מישאל ועזריה שנקראו הדסים על שם מסירות הנפש שלהם^{טז}. גם **הדסה** - הגימטריא שלה, **עד**, היינו עד ראייה, אותיות **ע** ו**ד** רבתי של "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{טז} (**ע**-**ד**-**א**-**ש**-**מ**-**ת**, כידוע הכוונה בקבלה^{טז}).

בכל אופן, זה רק היה להסביר קצת יותר את המצב של המגלה - חג של חוץ לארץ, חג של "אכתי עבדי דאחשורוש אנן", בחינת אין של עם ישראל בכלל, בין המצבים הכאילו-טובים שלו, המצבים הגלויים שלו כעם ה' היושב בארץ

סח חגיגה יג, ב.

סט שמות כח, כ. ובכ"מ.

ע בראשית רבה עא, ה; אסתר רבה ו, יב; תנחומא ויצא ו. ובכ"מ.

עא ראה המדובר בשיעור ליל פורים תשפ"א (נדפס בגליון ויקראזכור תשפ"ב).

עב ראה בכל זה זר ח"ג לט, א"ב.

עג יחזקאל מד, טו.

עד שער הגלגולים הקדמה לה. שער הפסוקים יחזקאל סימן כ.

עה "הסתר" עולה **יהושע-מרדכי**, יחוד התורה שבכתב והתורה שבעל פה כנ"ל באריכות. "אסתיר" היינו שם אדני במילוי (**אלף דלת נון יוד**) - עיקר כוונת אסתר בקבלה (שעה"כ דרושי חג הפורים א) - והיינו רמז ל"תורה חדשה" של משיח. "הסתר אסתיר" עולה 1336 - גילוי "אלף אורות" של מתן תורה (שהם כל מה שעתידי לגלות **תלמיד ותיק**); מורנו רבי **ישראל בעל שם טוב**, התחלת גילוי התורה החדשה) **בפורים!**

סא אסתר ב, ז.

סב ע"פ פרס ש"כ ומאו"א בערכים 'אסתר' והדס(ה): ראה ד"ה "בלילה ההוא" פורים תשי"ט פ"ב (נדפס עם קיצורים וביאורים בספרנו **מאמרי כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש** ח"א) וש"נ.

סג ראה ד"ה "ויהי אומן את הדסה" פורים תשכ"ד ס"ט. ובכ"מ.

סד זכריה א, ח.

סה ראה סנהדרין צג, א.

סו דברים ו, ד. וראה זר ח"ב קס, ב. ובריבוי מקומות.

סז זר ח"ג רלו, ב. ראה סידור עם ד"ח שער הק"ש עז, ג ובכ"מ בחסידות.

מצוות של פורים. מצוה גדולה **לשמוח** תמיד וזה **משלח** מנות איש לרעהו. אם כן, שמחת פורים היא גם האין שבין יש ליש, בין סוף התורה שבכתב ועכשיו הגילוי של אסתר המלכה, תחלת הגילוי של התורה שבעל פה, לכל העולם.

לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם"^{טו} - פסוק מובהק של חיבור ואיחוד התורה שבכתב ("כתבו לכם") והתורה שבעל פה ("שימה בפיהם") המתחולל בפורים דווקא. הכח לייחד את התורות הוא כח "השירה הזאת" - שרש התורה שבעל פה בתוך התורה שבכתב הוא השירה־הנגינה, טעמי התורה. כששרים את התורה שבכתב מתגלה התורה שבעל פה (שעל כן יש שני פירושים מהי "השירה הזאת" - שירת האזינו או התורה כולה^{טז}).

חשמל הוא גם אותיות **משלח**^{טז} וגם **לשמוח**,

עו דברים לא, יח.

עז במפרשי הפסוק - ראה לדוגמה העמק דבר (ובקדמת העמק ג).

עח כמנהג־סופרים לכתוב בפעם השניה במגלה (ט, כב) "משלח" חסר דווקא.

הלומד על מַנְתְּ לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ רחל היא הכח הרוחני להלחם בעמלק - הכח שנמסר לבניה, יהושע ומרדכי.
- ◆ בכתיבת התורה שבכתב "באר היטב" התחיל יהושע את המהפכה הרביעית.
- ◆ מרדכי־פתיחיה פותח את התורה שבעל פה לכל האומות.
- ◆ עמלק, שמקורו את עם ישראל, ודאי מקורר את האומות מלקבל את השפעת ישראל.
- ◆ מחית עמלק והמהפכה הרביעית תלויות זו בזו - כל עוד עמלק משפיע על האומות הן לא יכולות לקבל את התורה מישראל.
- ◆ גיור בא מתוך התפעלות בישראל.
- ◆ "פחד היהודים" הוא 'הזזה עצמית' שממלאת את הלב אורה ושמחה.
- ◆ "אחרית וראשית" היינו ישראל והתורה - תורה שבכתב ותורה שבעל פה - כאשר ישראל קדמו לתורה.
- ◆ "בשביל התורה" היינו הסבה (ראשית) ו"בשביל ישראל" היינו התכלית (אחרית).
- ◆ פורים הוא נקודת המעבר בין התורה שבכתב לתורה שבעל פה.
- ◆ מגלת אסתר מגלה את התורה שבעל פה מהסתרה בתורה שבכתב.
- ◆ תורה שבכתב היא "תורה מן השמים" ותורה שבעל פה היא "תורה מן הארץ".
- ◆ פורים הוא נקודת אין בין יש ליש - לכן זהו חג על נס שמתחולל בגלות (אך דווקא הוא לא עתיד להבטל).
- ◆ תורה שבעל פה ותורת משיח נסתרות בתורה שבכתב - "הסתר אסתיר".
- ◆ השירה מחברת בין התורה שבכתב לתורה שבעל פה.

שיעור

התוועדות פורים (ח"ד)

כפירה, גאווה ובגידה

קיצור מהלך השיעור

עמלק, האויב הנצחי והאכזר כנגד ישראל, הוא ראש כל הקליפות בנפש. בכללות מבואר בחסידות כי עמלק מחדיר בנפש ספק, ענינו גאווה והוא גורם גם לפגם הברית. בחלק נוסף מהתוועדות ליל פורים הוסברו שלשת הפגמים הללו, המעוררים בלב את השנאה לעמלק, ותיקוניהם על ידי **אמונה** (כנגד הכפירה), **אמת** (כנגד שקר הבגידה) ו**צדקה** מתוך שפלות (כנגד הגאווה).

אורה ושמחה וששון ויקר¹, "איש אשר המלך חפץ ביקרו"², "וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קטן"³. עמלק עושה פגם הברית - תיכף נראה מה הפירוש. אומרים כל הזמן את הביטוי פגם הברית, תיקון הברית - לא יודעים בכלל מה הכוונה, מה הפירוש. מה הדבר השלישי של עמלק? כתוב⁴ ש- **עמלק** בגימטריא **רם** - התרוממות והתנשאות של קליפה, גאווה, "ורם לבבך ושכחת"⁵, הוא מכניס בנו גאווה. עוד פעם, עמלק מכניס לנו ספקות לראש, ספקות באמונה שמקדמים אותנו, את ההתלהבות שלנו; הוא פוגם את הברית שלנו;

ספק, פגם הברית וגאווה

כשלומדים חסידות רואים שיש כמה תכונות של עמלק בנפש: עמלק - האויב של פורים - הוא כופר בעיקר⁶. לכאורה זהו הדבר הכי גרוע, שעמלק מטיל **ספק** באמונה⁷ - אמונה בה', אמונה בתורה. אבל עמלק הוא לא רק כופה, אלא גם מטמא אותנו בפגם הברית - "אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריו"⁸, "אשר קרך" לשון קרי⁹ ו"ויזנב בך" הוא כבר פגם הברית שעשה לנו¹⁰. התיקון של **קרי** הוא ה"**יקר**" - "ליהודים היתה

נרשם ע"י איתאיל גלעדי. לא מוגה. ליל פורים תשפ"ב - רמת אביב.

א ראה לקומ"ת יט. ובכ"מ.

ב הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישיית) אות קיח.

ג דברים כה, יח.

ד תנחומא כי תצא ט ועוד.

ה שם י.

1 אסתר ח, טז.

2 שם ו, ט.

3 שם א, כ.

4 עמק המלך ש"ו פמ"א ובכ"ד.

5 דברים ח, יד.

והוא מכניס בנו ישות, גאווה. אם יש לנו גאווה, "ורם לבבך", יש שכחה. לכן כתוב "לא תשכח"^א. ה"לא תשכח" של עמלק היינו לא להפגע ממנו ב"ורם לבבך ושכחת את הוי' אלהיך"^ב.

פגם הברית - בגידה

אנחנו פחות או יותר מבינים מהי גאווה. אפשר גם להבין מהי כפירה. אבל מהו פגם הברית? יש מלה פשוטה שבביל פגם הברית - פגם הברית הוא בגידה. בתורה, בפרשת סוטה, קוראים לכך מעילה^א - למעול בבעל - אבל גם בתנ"ך^ב וגם בחז"ל^ט, וכל שכן בשפה המדוברת, קוראים לכך בגידה. בגידה בבן-ברית או בבת-ברית היא פגם הברית.

ברית היא קשר בין נשמות, לכן המלה פגם הברית שייכת לספירת היסוד. פנימיות היסוד היא אמת, שהיא ההיפך של שקר. פגם הברית, שהוא בגידה, הוא שקר^ט - לשקר בבן ברית. יש לכרות ברית ויש לשקר רחמנא ליצולן. אז יש בעצם שלש מלים שהן אותו דבר - בגידה, מעילה ושקר. כל אלה באים מעמלק. מי שלא שנא אותו מספיק בגלל הכפירה שלו והגאווה שלו - שישנא אותו בגלל פגם הברית שלו, שהוא הבגידה. הוא מכניס בנו רוח של בגידה, מניע בגידה.

'מות לבוגד'

איך אומרים זאת באותיות של צבא? הרי אנחנו, עם ישראל, צבאות ה'^ט. איך אומרים בלועזית שמישהו בוגד בתפקיד (וכל שכן שמשנתן פעולה עם האויב)? traitor (טרייטער). למה אני אומר זאת? כי יש סיפור מאד יפה וחשוב^ט של הרבי הקודם, שפעם אחת נסע

גם מוציא את האקדה. הרבי עונה לו - 'הוא היה בוגד! הוא היה טרייטר'. הוא אמר את המלים האלה ופתאום הפנים של אותו גנרל נפלו, כי כאיש צבא הוא יודע שבגידה היא הדבר הכי גרוע, הכי רע שיכול להיות. מי שבוגד - באמת מגיע לו שיהרגו אותו, צריך להרוג אותו. ככה הוא ענה על המקום.

חשוב מאד לדעת שבגידה היא פגם הברית. מי שפגום בברית לא יכול לקיים את המצוה של "ואהבת לדעך כמוך"^א. הפגם לא מתחיל מהברית עם ה' אלא מהברית בין אנשים, הוא מתחיל מהברית בין איש ואשה. בגידה היא לאו דווקא לבגוד בפועל - תתכן גם בגידה במחשבה. זהו ווארט חשוב מאד: שלשה דברים של עמלק - בגידה, גאווה וכפירה. "את זה לעמת זה עשה האלהים"^ב - איך מתקנים? מה שלש התכונות שמתקנות את פגמי עמלק?

תיקון הבגידה והכפירה - אמת ואמונה

פשוט שנגד הכפירה צריך אמונה - להתחזק באמונה. ממי מקבלים את הכח להתחזק באמונה? במלחמת עמלק כתוב "והיה כאשר

ט וראהבשיעור י' שבט תש"ע.

כ ברכות סא, א.

כא ויקרא יט, יח.

כב קהלת ז, יד.

יא שם כה, יט.

יב ראה גם סוטה ה, א.

יג ראה במדבר ה, יב ועוד.

יד ירמיה ג, כ. מלאכי ב, י"טז.

טו ראה קידושין יח, ב.

טז וראה בתרגומי הפסוק "ומעלה בו מעל".

יז שמות יב, מא.

יח רשימות דברים (חיתריק, תשס"ט) מדור אדמו"ר

מוהרי"צ סיפור ל.

ויש אמת. "איהו אמת, איהי אמונה"¹⁰ - דווקא "איהי אמונה" היא "אשת חיל עטרת בעלה"¹¹, למעלה מהאמת. אמונה היא כנגד הכפירה של עמלק, מתגברת על הכפירה שלו, והאמת היא תיקון הבגידה. עוד פעם, מי שבוגד הוא שקרן, וצריך להיות איש אמת.

האמונה בעצמה מביאה לתיקון האמת, תיקון הברית, תיקון היסוד שהוא אבר התענוג. כתוב "ויהי ידיו אמונה עד בא השמש" - מבואר בחסידות¹² ששמש היינו תענוג (המתגלה בברית, שמש לשון תשמיש), כאשר מתוקף האמונה מגיעים לתיקון התענוג (בלשון החסידות: מתוקף רדל"א - על ידי "חביון עז העצמות" שברדל"א¹³ - מגיעים לתיקון רישא דאין), האמונה מביאה לתיקון הברית.

תיקון הגאווה - שפלות ומתן צדקה

אחרון־אחרון, מה ההיפך - שהוא התיקון - של הגאות, של הגאווה, "ורם לבבך ושכחת"? השפלות.

יש מאמר חז"ל¹⁴ עליו מבואר בחסידות¹⁵ שהעימות של ישראל ועמלק הוא העימות בין גאות ושפלות: הגמרא מספרת שהמן הרשע נכנס לבית מדרש בו יושב מרדכי ומלמד תינוקות של בית רבן. הוא שואל 'מה לומדים?' ומרדכי אומר לו שלומדים "הקומץ מנחה", שמישהו מביא קרבן מנחה כי הוא דל ואביון, דלי־דלות - הוא רק מוציא את הקומץ, קצת קמח, ומעלה לשמים, הוא מתכפר וה' סולח לו. המן שומע זאת ואומר - בא הקומץ שלכם, טפת הקמח שלכם, ומבטל את עשרת אלפים ככר כסף שלי, בהם קנה את עם ישראל "להשמיד להרג ולאבד"¹⁶ כרצונו. מה לומדים מכאן? שאפילו המן הרשע רואה, מבין

ירדים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק¹⁷. יש כאן בעצם שני תיקונים: קודם כל, יש את המלה "ירדים", שכנגד ה"רם" של עמלק, הגאווה שלו, "ורם לבבך ושכחת".

אבל עיקר הפשט הוא שיש כאן אמונה, כמפורש בפסוק הבא - "ויהי ידיו אמונה עד בא השמש" (וכמודגש בסימן של פרשת בשלח, שקוראים מחר בבקר בתורה, "יד אמונה" פסוקים)¹⁸. מסבירים בחסידות¹⁹ מה הסימן שהיד היא אמונה, ולמה אמונה קשורה ליד בכלל - למה היא ידים ולא ראש, או משהו אחר? - פשט, כמו בנשיאת כפים, שאת היד אפשר להרים למעלה מהראש. היד, האמונה, מגיעה למעלה מהשכל. בשביל לגלות את האמונה צריך יד שאפשר להרים יותר גבוה מהשכל. מי שיכול להרים את היד מעל הראש הוא משה רבינו, ניצוץ משה שבכל אחד, ולכן "כאשר ירדים משה ידו וגבר ישראל". "וכאשר יניח ידו" - יסתפק בשכל, לא יגיע למעלה מהשכל - אז "וגבר עמלק". עמלק יכול להתעמת אתנו ואפילו לנצח אותנו בשכל, גם בויכוח שכלי. אנחנו גוברים עליו רק כאשר מתגלה הניצוץ של "כאשר ירדים משה ידו וגבר ישראל", יד־אמונה. שוב, אמונה כנגד

עמלק בגימטריא ספק.

מה כנגד פגם הברית, הבגידה? אמרנו שלבגידה יש עוד שתי מלים - מעילה ושקר. היות שפגם הברית היינו פגם היסוד, ופנימיות היסוד היא אמת - התיקון הוא אמת. יש אמונה

כג שמות יז, יא.

כד כבר בפסוק הקודם רמזה האמונה, בערך הר"ת "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל!" משה באתב"ש הוא צבי (ר"ת "צדיק באמונתו יחיה"), העולה אמונה, כנודע, ובזכותו זכו למתנת המן (תענית ט, א) בו נאמר "מן הוא" (שמות טז, טו). משה מופיע בגלוי רק בהרמת היד־אמונה, "והיה כאשר ירים משה ידו", משא"כ בהנחת היד, "וכאשר יניח ידו". "משה ידו" עולה שסה, יוסף הצדיק בסוד "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" (שמות יג, יט) - מיוסף (בן רחל, "שטנו של עשו") מקבלים את תוקף האמונה כנגד עמלק (וראה עוד לב לדעת עמ' קעו).

כה ראה אוה"ת שמות ח"ב עמ' תרסד. עמודיה שבעה ראשון דבשלח ועוד.

כו ראה זהר ח"ג קצח, ב.

כז משלי יב, ד.

כח ראה מגיד דבריו ליעקב קלד. תו"א יז, ד ועוד.

כט שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א.

ל מגילה טז, א.

לא ראה צמח צדיק תצוה ד"ה "עוד יש לבאר סמיכות הפרשיות".

לב אסתר ג, יג.

לאביונים הוא גבאי צדקה - ספירת היסוד שנותנת מלכות. האור בנתינה שלו כל כך גדול שלא צריך לחשוש מיניקת החיצונים, ככה מסביר האריז"ל, ולכן הוא לא צריך לדייק, לבדוק בציציות, של המקבל. לא שהוא עלול לטעות אבל לא נורא - הוא כלל לא יטעה.

מה שאמרנו עד עכשיו הוא האריז"ל, אבל החסידות מוסיפה התבוננות פנימית, שבפורים צריך להגיע למדת החסיד בפרקי אבות - בפורים צריך להיות חסידים אמתיים - "שלי שלך ושלך שלך"^מ. זהו החסיד. כלומר, אנחנו שוים וכל מה שיש לי - שלך. אז לא יכולה להיות כאן יניקת החיצונים. אם מישהו פושט יד ונותנים לו במחשבה "שלי שלך" וכל שכן "שלי שלך שלך" - אז אין שום חשש של יניקה.

איך אפשר להגיע למדת "שלי שלך ושלך שלך"? רק אחד שביסוד שלו תיקון את הבגידה, שביסוד שלו מאיר יסוד אבא - יסוד אבא הוא בטול. הארת הבטול עושה אותנו, כל עם ישראל, שוים - כולנו שוים, כולנו יחד.

תיקון "הנשים יתנו יקר"

הזכרנו שתיקון הקרי הוא "יקר", "וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קטן"^נ. למה כתוב בפסוק "יתנו יקר", בלשון זכר? יש שני ווארטים בחסידות מה פירוש "הנשים יתנו":

הווארט הראשון^{נב} "הנשים" היינו כאלה שפגמו בברית, מתוך תאות נשים, נכנסה בהם קליפת עמלק בגוון של בגידה. מה התיקון שלהם? "יתנו יקר". ה"יקר" הוא כמו ב"וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", "שחז"ל דורשים^{נד} כ"תפילין שבראש" - מלשון "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך"^{נו}, "יקר" לשון קרא, "אשר קרך בדרך". או שדורשים^{נז} כנגד

ומודה שטפת הנתינה שלנו, שאנחנו נותנים לה' באמת את קומץ המנחה, שקולה כנגד עשרת אלפים ככר כסף שלו ויותר מכך.

במאמר מוסגר: בחשבון פשוט, עשרת אלפים ככר כסף שהמון נתן לגנוי המלך בעד עם ישראל הם הרבה מאד כסף. לא מדובר במטבעות אלא בככרות (ככר שוה עמלק). כשכותבים את הדברים האלה אפשר להסתכל כמה שוים היום עשרת אלפים ככר כסף - השווי של עם ישראל אצל המן. אבל כמה שזהו הון עתק - הוא לא שוה כנגד קומץ המנחה של היהודי. עשרת אלפים ככר כסף של המן לא שוים כנגד מחצית השקל שלנו, שקודמת לשקלי המן וגוברת עליהם^{נא}.

"המעשה הוא העיקר"^{נב}, אולי מישהו שכח שהיום היה צריך לתת מחצית השקל שהיא עיקר הכח לנצח את עמלק. "מלוה הוי' חונן דל"^{נג} - אותו דל שמביא קומץ מנחה ומתכפר. לנו יש מצוה להחיות אותו, לתת לו צדקה, ובמיוחד בפורים "כל הפושט יד ונותנים לו"^{נד} בלי הגבלה. **"כל הפושט יד ונותנים לו" - אין יניקת החיצונים**

למה בפורים "כל הפושט יד ונותנים לו" ולא ביום אחר? מסביר האריז"ל^{נא} שהגבאי שנותן צדקה כל השנה הוא ספירת היסוד שנותנת למלכות. היסוד נקרא גבאי צדקה. יש אפשרות של יניקה מהיסוד, לכן הוא צריך לדייק למי הוא נותן את הצדקה, שיהיה ראוי לקבל צדקה, שמה תצא ממנו יניקה לחיצונים. אבל בפורים יש הארה גדולה של יסוד אבא^{נב}, נשמת מרדכי הצדיק - "יסוד אבא ארוך ומתלבש ביסוד ז"א"^{נז}, והוא הגבאי צדקה.

כל אחד שמקיים בפורים מצות מתנות

לג מגילה יג, ב.

לד ע"פ אבות פ"א מ"ז.

לה משלי יט, יז.

לו שו"ע או"ח תרצד, ג.

לז ראה שער הכוונות דרושי תפלת השחר דרוש א; שער המצות פירשת ראה. ובכ"מ.

לח פ"ע"ח שער ר"ח חנוכה ופורים פרקים ה'ו.

לט שם ובע"ח שער הכללים פ"ו ועוד.

מ אבות פ"ה מ"ו.

מא פסוק שראשיתו נדרשה באריכות בח"ג של השיעור (שטרם נדפס).

מב תורת אבות פורים ד.

מג מגילה טז, ב.

מד דברים כח, י וראה ברכות ו, א.

מה ראה **סוד ה' ליראיו** שער "שמחת פורים" פ"ו (עמ'תקט).

ותיקונו לתת יקר לה' על ידי הנתינה לעניים. או, פירוש שני^מ, "וכל הנשים יתנו" - שוב, גברים, לא נשים, "יתנו" לשון זכר - "נשים" לשון שכחה, אלה שקליפת השכחה של עמלק נכנסה בהם, "ורם לבבך ושכחת". גם התיקון שלהם לתת "יקר".

כתוב ש"ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים"^{נח} - איך? על ידי שנותנים צדקה. לכן הרמב"ם^ט כותב^ט שהמצוה הכי שמחה והכי נעלית של פורים - יותר מקריאת המגלה, יותר מסעודת פורים, יותר מ"עד דלא ידע", יותר ממשלוח מנות - היא מתנות לאביונים. היא מבטלת את כל הגזרה, לכן קוראים שקלים לפני אדר^י ונותנים מחצית השקל בתענית אסתר^{נא} - ומי שלא נתן יכול עוד להשלים. האדם נותן מחצית והקב"ה משלים מחצית, או שהחבר משלים מחצית, רומז לתיקון הברית, שצריך שנים כדי להשלים את השקל, תיקון שיקול הדעת. זהו פירוש "וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קטן".

מז תורת אבות פורים ה.

מח זהר ח"ג, ז, ב.

מט רמב"ם הלכות מגילה פ"ב הי"ז.

נ מגילה כט, ב; טוש"ע או"ח תפ"ה.

נא ש"ע או"ח תרצד.

מצות מתנות לאביונים. "אורה' זו תורה" היינו מצות מקרא מגלה, "שמחה' זה יום טוב", מצות סעודת פורים מחר, "ששון' זו מילה" היינו מצות משלוח מנות - במשלוח מנות מתקנים את המילה, ואז אפשר להשפיע בלי חשבון -

מתנות לאביונים שהן "יקר". מה הקשר? כמו שאדמו"ר הזקן גילה לצמח צדק, אם נותנים צדקה לעני המח מזדכך אלף פעמים ככה^מ. תפילין של ראש הן המוחין והזיכרון שלהם תלוי

במתנות לאביונים. מתנות לאביונים מזככות את המוחין, ואז "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך". מתנות לאביונים הן נתינת כסף, וכאשר אתה נותן כסף לעני אתה מלווה לה', כמו שהזכרנו - "מלווה הוי' חונן דל וגמולו ישלם לו", ה' ישלם. הווארט בחסידות ש"בעליהן" רומז לה' ו"וכל הנשים" היינו אלה שפגמו בברית מתוך תאוות נשים. במקום מחשבתו של אדם שם הוא נמצא - מי ששקוע בתאוות נשים הוא נשים,

מו ראה סה"ש הש"ת עמ' ק"קא (מהדורת לשה"ק).

אומרים כל הזמן
את הביטוי פגם
הברית, תיקון
הברית - לא
יודעים בכלל
מה הכוונה, מה
הפירוש

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ עמלק גורם לספק - כפירה; לגאווה (עמלק בגימטריא דם); ולפגם הברית - בגידה.
- ◆ פגם הברית מתחיל מפגיעה בקשר בין אנשים - בגידה בברית עם בן-בת זוג.
- ◆ בגידה יכולה להיות גם במחשבה.
- ◆ תיקון הכפירה הוא באמונה שמקבלים ממושה רבינו - "ויהי ידיו אמונה".
- ◆ תיקון הבגידה הוא במדת האמת.
- ◆ תיקון הגאווה הוא בשפלות המתבטאת בצדקה מתוך תודעת "שלי שלך ושליך שלך".
- ◆ מצדקה 'חסידית' - בתודעת החסיד "שלי שלך ושליך שלך" - אין יניקה לחיצונים.
- ◆ הארת הבטול של יסוד אבא עושה את כולנו שוים.
- ◆ נתינת צדקה מזככת את המוחין - בסוד תפילין שבראש.
- ◆ בנתינת צדקה מלווים לה' ומפרנסים אותו.

קדושת לוי

פרשת שמייני

"היום הוי' נראה אליכם"

ותענוגו הם בעבודת האדם דווקא, קרוץ החומר ובעל היצר הרע, הזוכה לה' את יצרו. כך הוא מפרש "שוש אשיש בהוי'" - "שוש", כלומר שאני 'שוש' בשמחה רבה מחמת 'אשיש בהוי', שאני מביא שמחה בה', בשביל זה אני שמח שמחה רבה, שזכיתי לכך להביא חדוה להשם יתברך, קרוץ מחומר כמוני ישמח את הבורא אשר מלכותו בכל משלה". כלומר, דווקא עם היצר הרע שלי אני משמח את ה' - והדבר גורם לי שמחה אדירה. על עובד ה' לכוון שעבודתו תהיה "תפארת לעושיה", עבודה שמפארת ומענגת את ה' עושי, והרי "תפארת לו [יתברך] מן האדם [התחתון דווקא]". זו גם הסבה למעלת בעלי התשובה על הצדיקים¹⁰ - התענוג הוא במי שגובר על יצרו הרע הממשי והפעיל יותר מבצדיק גמור שכבר נפטרו מיצרו הרע.

לכן, הוא מסיים, מעלת הצדיק והשראת השכינה עליו הן דווקא על ידי "זכותא דציבורא" - התמסרותו לקרב לה' גם את הרשעים (בניגוד לפרישתו לעבוד את ה' בפני עצמו, כצדיק גמור בלבד). העיקר הוא שהצדיק יתמסר לצבור,

שמחת ה' בעבודת בעלי היצר הרע

מפסוקי הצווי על קרבנות היום השמיני, "קח לך עגל וגו' קחו שעיר עזים וגו' כי היום הוי' נראה אליכם"¹¹, לומד רבי לוי יצחק מברדיטשוב¹² כי קרבנות אלו לא נזקקו לארבעת ימי הביקור ממום שנדרשים בשאר הקרבנות (החל מפסח מצרים)¹³. הוא מסביר כי כשאדם מביא קרבן לצורך כפרה בעצם מן הראוי היה שיקריב את עצמו, ובארבעת ימי הכפרה הוא מוציא את הבהמה מארבעת יסודותיה הבהמיים כדי שתוכל להחשב כאדם עצמו. אמנם, קרבנות "יום השמיני" לא באו לשם כפרה, "כי אז היה להם הזדככות והיו מטהורים מכל חטא ועון", וענינם היה רק שמחה¹⁴ לפני ה' השוכן בישראל ("ושכנתי בתוכם"¹⁵) מתוך אהבתו אליהם ושמחתו בהם - ולכן לא נדרשו ימי הביקור.

כהקדמה לכך מאריך רבי לוי יצחק להסביר כי שמחת הצדיקים, "ועמך כלם צדיקים"¹⁶, היא בשמחה שהם גורמים לה' בעבודתם. שמחת ה'

נערך מרשימת הרב ע"י איתיאל גלעדי. י"ז אדר"ש תשפ"ב - רשימת הרב.

א ויקרא ט, ב"ד.

ב קדושת לוי שמייני ד"ה "בפסוק ואל בני ישראל".

ג פסחים צו, א.

ד רמז: "יום השמיני" ועוד שמחה עולה שמחה של מצוה!

ה שמות כה, ח. וראה אלשיך עה"פ ד"ה "ועוד יתכן דרך שני" (המצוטט בקדושת לוי).

ו ישעיה ס, כא.

ז שם סא, י.

ח רמז: "שוש אשיש בהוי'" ועוד יצר הרע עולה 1820 - סוד פעמים הוי' (מספר שמות הוי' בתורה, כידוע), בבחינת "סוד הוי' ליראיו" (תהלים כה, יד) העולה שמחה (יחוד שמחה ויראה, "גילו ברעדה", "במקום גילה שם תהיה רעדה" - יחוד של "פחד הוי'" ו"חדות הוי'", וכדלקמן בפנים).

ט ברכות לד, ב.

דעת, התקשרות ויחוד עם ה' - "אתה הראת לדעת"כא (והרמז: "כי היום הוי' נראה אליכם" עולה דעת!).

זו עבודת בעל התשובה האמתי, שמטרתו רק לשמח את ה' - הוא לא מרגיש שעליו להתעלות מטבע הרשעות־הבהמיות שלו כהכנה לכך שיוכל לעבוד את ה', אלא כפי שהוא לשחוט את יצרו לה' ובכך לעבוד את ה' מיד ("היום"). עיקר עבודה זו הוא כוונת־אמירת "ושחט אתו", את עצמו, המעוררת את זכרון עבודת יצחק ומדביקה בה' מיד גם את מי שרגע קודם היה בגדר עכו"םכב (שהרי אין הדברים תלויים אלא בכוונת־מחשבת הלב, ו"במקום מחשבתו של אדם שם הוא נמצא ממש"כג בשעתא חדא וברגעא חדא). ורמז: "ושחט אתו" עולה י פעמים חכמה - החדרת בטול במציאות (פנימיות החכמה) בכל י כוחות הנפש, המזכה בראיית אלקות ב'מהירות האור' (גם הראיה שייכת לחכמה, כנודעכד).

ואכן, בפסוקי היום השמיני ישנם ארבעה פסוקי ראייה (שהם בעצמם כנגד־במקום ארבעת ימי הביקור שחסרים כאן) - שנים בהבטחה לעתיד (בסוד ייה), "כי היום הוי' נראה אליכם" ו"וירא אליכם כבוד הוי'", ושנים כמימוש בפועל (בסוד ויה), "וירא כבוד הוי' אל כל העם" ו"וירא כל העם ויראו ויפלו על פניהם". סכום כל הביטויים (2392) הוא פחד פעמים הוי', העולה ד פעמים (ממוצע כל ביטוי) חדוה פעמים הוי' - רמז לחדוה ("וירנו") ולפחד ("ויפלו על פניהם") שיש בגילוי ה' באופן של ראייה (ראיה אותיות ידאה), הגילוי לו נזכה שוב בשמחת הגאולה - "עין בעין יראו בשוב הוי' ציון"כה.

המורכב מצדיקים, בינונים ורשעים, מתוך הזדהות עם כולם. הצבור שלם רק כשכלול בו ריח הניחוח של הרשעים המתקרבים לה', כשם שבעבודת הקטרת נכלל גם הריח הרע של החלבנהכא (בסוד "ריח בגדיו"יב-"בוגדיו"יג, המטונפים בבגידה של פגם הבריתכד), ומתוך כך זוכים להשראת השכינה - "ויבא משה ואהרן אל אהל מועד [ללמדו על מעשה הקטרת] ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד הוי' אל כל העם"טו (זאת, כפי שמסביר רבי לוי יצחק, בניגוד להתנשאות־התבדלות של אהרן שרמוזה ב"וישא אהרן את ידו" בפסוק הקודם, שגרמה לו ירידה מזכות הציבור, "וירד מעשת החטאת וגו'"טז). כשמצרפים לערך הפסוק הזה (2157) את ערכה של כל ברכת כהנים (2718) מקבלים אהבה פעמים שלמה (4875) - העיקר הוא לברך את העם באהבה שלמה וכך להתחבר לגמרי לכל הצבור ולזכות להשראת שכינה.

גילוי מידי על ידי עבודת התשובה בשמחה

עולה כי על ידי התמסרות הצדיק־המנהיג לצבור הוא זוכה בעצמו למעלת בעלי התשובה, בסוד "משיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא"כז. משיח אומר שיבוא "היום"כח - ביאת המשיח לא תלויה בתודעת־כפרה, הלוקחת זמן של התעלות וייצאה מהבהמיות (ארבעת ימי הביקור), אלא בתודעת־שמחה של ה' בנו (ושלנו בשמחתו שאנו גורמים לו), תודעת־תשובה המתחוללת "בשעתא חדא וברגעא חדא"טט וממילא "היום הוי' נראה אליכם". ראית ה' בכל יום היא על ידי

י פרדס יוסף בראשית מט, ד.

יא כריתות ו, ב.

יב בראשית כז, כז.

יג סנהדרין לז, א. אראה גם בראשית רבה סה, כב ובכ"ד.

יד ראה התוועדות ליל פורים השתא (ח"ד) - נדפס לעיל בגליון.

טו ויקרא ט, כג (וברש"י).

טז שם פסוק כב.

יז זהר ח"ג קנג, ב.

יח סנהדרין צח, א.

יט זהר ח"א קכט, א.

כ תניא פ"ג.

כא דברים ד, לה.

כב מאמר חז"ל שמביא רבי לוי יצחק (כנראה עפ"י ויקרא רבה ב, יא).

כג כש"ט (קה"ת) נו ובכ"ד.

כד ע"ח ש"ד פ"א ועוד.

כה ישעיה נב, ח.

לקבץ נדחים

שאלה: מה עלינו לעשות בנוגע למלחמת רוסיה-אוקראינה? מהו המסר של המלחמה הזו עבורנו?

תשובה: הדבר הראשון הוא הצלת נפשות בגשמיות, כמובן, "לא תעמוד על דם רעך"! כל היכול לסייע לאחינו בני ישראל הנתונים בסכנה, בצרה ובצער, בארצות מזרח אירופה – עליו לעשות כל אשר ביכולתו. "כל ישראל ערבים זה בזה" ועלינו לחוש שותפות ואחווה עמוקה עם כל יהודי באשר הוא.

יש לראות את ה'עלילה' שמסובב הקב"ה במלחמה. "אם ראית מלכויות מתגרות זו בזו צפה לרגלו של משיח"^א, שהרי "הוא לבדו... בעל מלחמות". לכל מלחמה יש תכלית, בהשגחה מידי מסובב הסיבות ב"ה – בירור ניצוץ קדוש, הוצאתו והעלאתו מבין הקליפות לקדושה^ב. המלחמה הנוכחית באה להוציא הרבה מאד ניצוצות קדושים, בגוונים שונים, ובכך לזרז את הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו. במלחמה זו, קירוב הניצוצות הוא בעיקר בקיבוץ נדחי ישראל: החל בבני ישראל עצמם ש'נבלעו' באומות והתרחקו מכור מחצבתם; ממשיך בצאצאי היהודים שנטמעו באומות במשך הדורות וראויים לחזור למקורם; ועד נשמות גרי-הצדק העתידיים, בני האומות שיש להם זיקה אמתית להצטרף לעם ישראל ולקבל את התורה (שהרי "לא הגלה הקב"ה את ישראל

לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים"^ג). כאשר אנו זוכים, הבירור נעשה בדרך מנוחה וכבוד, כדברי הנביאים שהאומות עצמן עתידות להביא מתנות, ניצוצות ונשמות, "בעת ההיא יובל שי"^ד. אך כאשר איננו זוכים, הדבר נעשה בדרך קושי וצער, 'שריפת חומות הגלות' כדי לקבץ נדחים.

בשעת מלחמה, כאשר הקב"ה "עוקר דוירין ומכניס דוירין"^ה, הניצוצות מזדעזעים ממקומם וניתקים מאחיזתם הקודמת, נעקרים מבית הגידול הקודם ונעשים 'כלים' מתאימים לקבלת צורה חדשה. זהו זמן מסוגל לקלוט את אור התורה והאמונה ולעזוב את אלילי השקר (תפיסות ישנות שאינן מושיעות).

בעת הזו, התפקיד שלנו הוא לשתף פעולה עם התכנית האלקית ולא להחמיץ את ההזדמנות: יש להפיץ את אור התורה והיהדות, ביתר שאת וככל יכולתנו. זה הזמן ל'מהפכה הרביעית' – הפצת דבר ה' לכל האומות כדי למשוך את הניצוצות הרבים, לפדותם ולגאלם ולקרבתם לה'. "והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך"^ו. במיוחד יש להתאמץ בקליטת העולים לארצנו הקדושה, קבלת פנים מתאימה בגשמיות וברוחניות, לקרב לבבות לתורה ומצוות ולהסביר בדרכי נועם כיצד עלינו להתנהג כעם קדוש בארצנו הקדושה.

ככל שנקרב את ביאת המשיח, יתקרב השלום האמתי שישרוד בעולם כולו, "הנה מלכך יבוא לך... ודבר שלום לגוים"^ז, במהרה בימינו אמן.

א פסחים 97, ב.

ב ישעיה יח, ז.

ג ילק"ש יהושע רמז יד.

ד ישעיה ס, ג.

ה זכריה ט, ט-י.

נערך ע"י יוסף פלאי לפי תשובת הרב.

א בראשית רבה מב, ד.

ב כדברי הבעש"ט על 'מלחמת שבע השנים' שתכליתה הייתה להוציא ניגון אחד, הוספות לכתר שם טוב קנ.

דבר השמיטה

טעמי מצוות שמיטה

אדם ובהמה

מהירושלמי נראה שהפקר הפירות צריך להיות גם לאדם וגם לבהמה^א. ומזה נראה שאם בהמה באה ואוכלת אסור למנוע ממנה, אך מותר לגדור בפניה שלא תכנס. וכל זה במחובר, אבל בתלוש שכבר זכה בהם אדם אין להניח את הבהמה לאכול^ב. אך כאשר מגיע זמן הביעור ודאי מפקירים את הפירות גם למאכל בהמה.

מי מקיים מצות אכילה

לשיטת הרמב"ן^א יש מצות עשה של אכילת פירות שביעית. ונחלקו בדעתו האם יש מצוה חיובית באכילה או רק שמי שסוחר וכדו' מבטל מצוות עשה. ושיטה אמצעית: המצוה היא שהפירות יאכלו, בחפצא^ב.

ונראה שהמצוה מתקיימת לא רק באכילת אדם אלא גם כאשר הבהמה והחיה אוכלות! שהרי גם במאכל בהמה יש קדושת שביעית הנלמדת מ"לאכלה". יתרה מזו, בהמה שאוכלת אוכלי אדם אין מונעים אותה, ומכאן שגם באכילתה מתקיימת המצוה "לאכלה".

פנימיות ההלכה

בשמיטה יש השוואה של אדם ובהמה וחיה. הדבר קשור לטעם השמיטה העיקרי "שתדעו

בפרשת משפטים נאמר "והשביעת תשמטנה ונטשתה ואכלו אבלי עמך ויתרם תאכל חית השדה"^א. ובפרשת בהר "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה... ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל"^ב.

פירות שביעית ניתנו לאכילה לאדם וגם לבהמה. ו"כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמתך מן הבית, כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית" (רש"י).

אוכלי אדם לבהמה

הן בפירות המיוחדים לאדם והן בפירות המיוחדים לבהמה יש קדושת שביעית^א. אך אין לתת מאכל אדם לבהמה, כדברי הרמב"ם "פירות המיוחדין למאכל אדם אין מאכילין אותן לבהמה לחיה ולעופות. הלכה הבהמה מאליה לתחת התאנה ואכלה אין מחייבין אותו להחזירה שנאמר 'ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל'^ב". "הראוי לאדם לאדם והראוי לבהמה לבהמה"^ג, ונתינת אוכלי אדם לבהמה היא כהפסד^ד. וכן אסור לתת מאכל בהמה לאדם^ה.

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימות הרב. מהדורה קצרה.

א שמות כג, יא.

ב ויקרא כה, ו-ז.

ג שביעית פ"ז מ"א. שבת סח, א. רמב"ם הלכות שמיטה פ"ז ה"ג.

ד הלכות שמיטה פ"ה ה"ה.

ה ת"כ פרשת בהר פרשתא א פ"א, ז.

ו ראב"ד ור"ש על ת"כ.

ז ריאם קנת. סמ"ג עשין קמז.

ח ירושלמי פאה פ"ו ה"א.

ט חזו"א. דרך אמונה. וראה חוט שני.

י תוספות פסחים נב, ב "מפקירו ומציאו מרשותו שיאכל כל מי שירצה הן אדם והן חיה".

יא השגות לסהמ"צ מצוות עשה הנוספות ג.

יב שבט הלוי ח"ד ס' רלב.

אדם בהמה וחיה

מלבד החלוקה הכללית של אדם ובהמה, יש חלוקה לאדם-בהמה-חיה. בפנימיות, שלשת אלה מקבילים לעולמות אצילות-בריאה-יצירה: אדם באצילות: "דמות אדם" היא בעולם האצילות. וכן **אדם = מה**, שייך לחכמה המאירה באצילות, "חכמת אדם".

בהמה בבריאה: הבהמה קרובה לאדם, כמו בריאה הסמוכה לאצילות, אך אין בה את החכמה והבטול של האדם, אלא "רב תבואות בכח שור". בעבודת ה', צריך להיות גם אדם וגם בהמה, לעבוד בכח, גם בלא דעת אלא בקבלת עול ("כשור לעול"), ככתוב "ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך"¹. והנה **חכמה** אותיות **כח מה**, **הכח** שייך לבהמה, ו-**מה** הוא הבטול של **האדם** כנ"ל. באמת, שרש הבהמה הוא ב"בהמה רבה" שלפני האצילות.

חיה ביצירה: כמו "חיות הקדש", המלאכים שבעולם היצירה (מרכבת יחזקאל שראה בעולם היצירה).

אכילת אדם ובהמה

התבאר שמצות אכילת פירות שביעית מתקיימת הן על ידי אדם והן על ידי בהמה וחיה. ונראה שהמצוה 'מתפצלת' לשני גדרים: ביחס לאדם המצוה היא שהפירות יאכלו (ולא יעשה בהם שימוש אסור), מצוה בחפצא. אך מצד הבהמה והחיה עצמן זו מעין "מצות גברא", כביכול הן מקיימות באכילה מצוה (שהרי אין לדון בהן מצד החפצא, שאין להן דעת לפעול בחפץ, אלא אכילתן עצמה היא התכלית, ודוק). אם כן, ביחס לאדם, עולם האצילות, האכילה היא מצות חפצא. וביחס לבהמה וחיה, עולמות בריאה-יצירה, זו מצוה ב"גברא" (הגברא של הבהמה, כמו חמורו של רבי פינחס בן יאיר שלא אכל טבל). בפרט, יש לומר שהמצוה בגברא היא בעולם היצירה, מצות עשה היא מ-**רמח** פיקודין (מצוות) שהם "איבריך דמלכא" (בפרצוף ז"א המאיר בעולם היצירה).

שהארץ שלי היא"², עד שאין לאדם יתרון מהותי על חית השדה, "אדם ובהמה תושיע ה'".³

ועוד, שמיטה היא "שבת הארץ" והארץ שוה ומשוה את כולם, "דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת"⁴ (כשם שהארץ מבלה את הכל, "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר"⁵). "דור הולך ודור בא" בשש שנות המלאכה, "והארץ לעולם עומדת" שנת השמיטה (כמו שהיובל נקרא "עולם" כך שבוע של שמיטה הוא "דור" שלם).

גם ביום השבת יש השוואה בין אדם לבהמה, "למען ינוח שורך וחמורך"⁶, אך בשמיטה ההשוואה מתפשטת לא רק לבהמה הנמצאת ברשותו של אדם אלא גם לחית השדה – מתאים להבדל בין שבת שבה הציווי על הגברא לשמיטה שבה הציווי (גם) מצד החפצא של הארץ ולכן גם בהמה וחיה שייכים למנוחת השמיטה. ורמז מובהק: **ארץ = ג פעמים אדם בהמה**, כלומר זהו הערך הממוצע של כל אות!

השוואת האדם והבהמה בשמיטה היא חזרה לימי בראשית: ביום השישי נבראו הבהמות החיות והאדם וכולם שבתו בשבת. כל אלו נבראו מן הארץ, הם "תולדות הארץ" ולכן נכללים ב"ושבתה הארץ".

ובחסידות מבואר שבכל שש השנים האדם הוא בבחינת "יש ודבר" ואילו בשמיטה הוא "בטול היש", ולכן צריך להפקיר הכל ואדם ובהמה שוים "מפני שהוא ביטול היש עד שאדם ובהמה שוים"⁷. ועוד⁸: בשמיטה עולים העולמות התחתונים ב"ע למלכות דאצילות. ובוה מתגלה אצלם הארת האור הסובב כל עלמין שמצדו כולם בהשוואה אחת.

יג סנהדרין טל, א.

יד תהלים לו, ז.

טו קהלת א, ד.

טז קהלת ג, כ.

יז שם כג, יב.

יח לקו"ת פרשת בהר מב, ד.

יט שם ובדרך מצוותיך לו, א.

כ תהלים עג, כב. כמבואר בספר התניא פרקים י"ח מ"ו.

הסיפור החסידי

ה'חידושי הרי"ם' | לא תאכל

רבי יצחק מאיר אלתר נולד בתקנ"ט לרב ישראל רוטנברג, רבה של מגנישוב. בצעירותו היה מתלמידי המגיד מקוז'ניץ ובנו רבי משה, ולאחר מכן התקרב לרבי שמחה בונים מפשיסחא ולממשיך דרכו הרמ"מ מקוצק. בשנותיו האחרונות, לאחר מות הרבי מקוצק, עבר לעיירה גור הסמוכה לוורשה, שם הקים את חסידות גור. נישא לפייגא, אחות אשתו של הרבי מקוצק, ולזוג נולדו שלושה עשר ילדים. כמעט כולם, למעט בתו אסתר, מתו עליו בחייו. לאחר מות כלתו אסתר ובנו רבי אברהם מרדכי, גידל את נכדו רבי יהודה ליב, ה"שפת אמת", שהיה לאדמו"ר ארבע שנים לאחר פטירתו. כמו כן גידל את נכדו רבי פינחס מנחם אלעזר יוסטמן, ה"שפתי צדיק" מפילץ. היה נשיא קופת רבי מאיר בעל הנס — כולל פולין, ועשה רבות למען תושבי ארץ ישראל. העריך מאוד את הלימוד בעיון, אך לא זנח את הבקאות ודרש מתלמידיו לדעת לפחות עשרים דפי גמרא בעל פה. בנוסף לגדולתו בתורה, התפרסם הרי"מ בשתדלנותו לטובת יהודי פולין, יחד עם רעו רבי יצחק מוורקא. נפטר בכ"ג באדר תרכ"ו בגור, ושם מנוחתו כבוד.

אם לבו נותן לו לאכל דבר זה אם לא. והוא שאמר הכתוב "ובין החיה הנאכלת" כלומר, הנתנת להאכל ('וואס עס לאזט זי עסן'), "ובין החיה אשר לא תאכל (וואס עס לאזט זיך ניט עסן)". פעם אחרת אמר לחסידי, דעו שאין בזה שום מדרגה כלל, וכל אחד מכם יכול בנקל להשיג הרגשה זו. כך למדנו בפשיסחא הצדיק רבי בונים ז"ל, והוא בדוק ומנסה, קודם שהאדם נותן לתוך פיו שום דבר מאכל או משקה יקבל על עצמו בהחלטה גמורה ובלב שלם, שאם יש חס ושלום, איזה דבר אסור בהמאכל או בהמשקה, מוטב לו שיחנק בבליעה זו. ואז מודיעים לו מהשמים על ידי הרגשה ברורה שימנע מלבלוע אותו דבר.

סיפור דומה לסיפור שלנו, מסופר בחב"ד על ר' שמואל מונקעס, מגדולי חסידי אדמו"ר הזקן. באחת ההתוועדויות הגדולות, בימי נשיאותו הראשונים של רבינו הזקן, הביא החסיד ר' נתן

הגאון הצדיק מגור, בעל "חידושי הרי"מ", היתה לו הרגשה נפלאה להבחין בכל דבר מאכל אם יש בו נדנדוד של חשש אסור, אפילו אם מצד הדין הוא כשר. פעם אחת היתה איזו שאלה על עוף שנתבשל בביתו, והלכה המשרתת לשאול את הרב, שהורה כי העוף כשר. המשרתת היתה חדשה, ולא ידעה מנהגו של הצדיק שלא לאכל משום דבר שהורה בו חכם, ולכן לא ספרה כלל לאנשי הבית שהיתה איזו שאלה על העוף.

כשהמשמש של הצדיק הביא את הקערה עם התבשיל לפניו, נתן הצדיק את עיניו בהקערה, הסתכל קצת, וציווה להסירה מן השלחן ולא רצה לטעום. הלך המשמש אצל הרבנית להיוודע מה קרה כאן, ושניהם הלכו אצל המשרתת, שספרה להם את המאורע.

מעשים כאלה קרו לרוב, והצדיק אמר פעם, וודאי אתם חושבים כי זהו ענין השייך לרבי. אין הדבר כך, וכל איש ישראל אם ידעה ויכול להרגיש

החסידים. הורו לו הזקנים לרדת מהשולחן, ולספר כיצד ידע שהריאה הייתה טריפה.

"לא ידעתי דבר", אמר ר' שמואל מונקעס. "כשהייתי בפעם הראשונה אצל הרבי ב'יחידות', הסכמתי בליבי שלא לרצות בשום דבר גשמי טעים. כשהביאו את הריאה רציתי מאוד לאכול ממנה, ובראותי שגם הקהל משתוקק לכך, החלטתי שבדאי יש כאן איזה איסור, כי לדבר היתר אין כוח מושך כזה, כפי שהרבי אומר "ורב תבואות בכוח שור" – כוח המושך של הנפש הבהמית חזק מכוח המושך של הנפש האלוקית, שהיא בחינת אדם. ולכן זרקתי את הריאה למים המלוכלכים".

הפרטים הכלליים של שני הסיפורים דומים: מטבח כשר למהדרין, תקלה לא ידועה וחוש רוחני מפותח החושף אותה. אך כאשר מתבוננים בתנועות הנפש של שני הגיבורים, מתברר כי הסיפורים הפוכים בתכלית. בעוד ר' שמואל מונקעס משתוקק לאכול מן הריאה, וכך מבין שהיא טריפה, החידושי הרי"ם יודע זאת מתוך הרגשת סלידה ומחנק. מה שורש ההבדל בין התחושות?

ר' שמואל מונקעס, החש תאוות יתר ונמנע ממנה, מצביע בכך על תיקון הרצון שבנפשו ("רישא דאריך", בלשון הקבלה) – "הסכמתי בליבי שלא לרצות בשום דבר גשמי טעים". מתוך בידור רצונותיו, יכול האדם להרגיש ולדעת מה מותר לאכול ומה יש להשליך.

הרבי מגור לעומת זאת, רצה לאכול את המרק, ולפי גרסה מסוימת אף ניסה מספר פעמים. אך למרות זאת, הרגיש שאיננו יכול לאכול – "החיה אשר לא תאכל". זהו תיקון התענוג בנפש ("רישא דאין" בלשון הקבלה). במסירות נפשו מסר הרבי את כל תענוגו לה', עד שיש לו תענוג רק מן הקב"ה. ממילא, דוחה אותו עד כדי מחנק, מרק שאינו כשר בתכלית, ואינו לשם ה'.

השוחט ריאה מטוגנת לאכילה. בהתוועדות נכח גם החסיד ר' שמואל מונקעס, שהיה נחשב ל'שובב חסידי'. לא שמעוהו אף פעם מדבר בלימוד בנגלה או בחסידות, או מתפלל תפילה ארוכה, חב"דית. תמיד היה שמח וטוב לבב, ובכל התוועדות חסידית היה הוא השמש, להביא משקה ולחלק את קינוח הסעודה.

כשהביאו את הריאה המטוגנת מר' נתן השוחט, מסרו אליו את הקערה שיחלק לנוכחים. הוא היה מרוצה מאוד, רקד הרבה, עשה קונצים עם הקערה, אך לתת משהו ממנה – זאת לא. כעבור זמן, החליטו האברכים לקחת בכוח הזרוע. כשר' שמואל ראה זאת קפץ ממקומו, זרק את הקערה ותוכנה אל המים המלוכלכים, ויצא בריקוד קוזאקי שמח.

כולם נרעשו על ה'בל תשחית', והחליטו לקיים בו 'פסק' (סך מכות קבוע מראש). בשמעו זאת קפץ ר' שמואל במהירות על השולחן, וחבורת האברכים נתנה לו ביד רחבה. כשסיימו ירד מהשולחן בקור רוח, והלך לחפש תחליף לריאה. השעה הייתה כבר אחרי חצות הלילה, ובכל זאת מצא אחד מתושבי ליאזני, וקיבל ממנו קערה גדולה עם כרוב כבוש. הוא שב לבית המדרש בריקוד שמחה והעמיד את הכרוב על השולחן, והאברכים, שרצו לטעום מהריאה המטוגנת, הסתכלו עליו בעין לא טובה...

פתאום התפרץ הקצב פנימה בצעקה: "יהודים! אל תאכלו את הריאה, היא טריפה!" כולם נדהמו, והתברר שהקצב היה בכפר, ואשתו נתנה לאשת השוחט ריאה טריפה במקום הריאה הכשרה. כשהקצב חזר מהכפר והתבררה לו הטעות המרה, רץ מהר לביתו של ר' נתן השוחט, שם נודע לו שהריאה נלקחה לבית המדרש של הרבי.

כשזקני החסידים שמעו זאת, קראו לר' שמואל מונקעס ושאלוהו: "מה לך ולמופתים ורוח הקודש?". בראש ובראשונה גזרו עליו 'פסק', וברגע כמימרא נשכב על השולחן. אך כעת עומדים מסביבו לא האברכים אלא זקני

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

שרש הפחד מכלבים

בכמה ספרים הרב מביא שלשה פחדים שמופיעים במדרש - פחד הזאב, פחד הארי ופחד הנחש - ומסביר שבנפש הם כנגד הפחד במוטבע (פחד מאונס), הפחד במורגש (פחד מרצח) והפחד במושכל (פחד משגעון). מוטבע - מורגש - מושכל הם כנגד נפש - רוח - נשמה.

האם אפשר לומר שפחד מכלב הוא הפחד שכנגד העל-מודע, החיה יחידה, כמו שכתוב "מיד כלב יחידתי"?

מענה:

הרעיון הוא נכון, שיש משהו כללי בפחד מהכלב, אך צריך להסביר מהו בנפש הפחד מהכלב. יש לומר שהפחד מהכלב הוא פשוט שהכלב יתפוס את מקום האדם, יכנס במקומו, יחליף אותו

נפשי מיד כלב יחידתי. הרמז העיקרי הוא שכל הפסוק = $52 = 1378$, כלב, במשולש!

בניית בית במקום שלא היה בו בית מעולם

קראתי שבצוואת רבי יהודה החסיד מובא שלא טוב לבנות בית במקום שלא היה בית מעולם. האם זה גם נכון בארץ ישראל? בעזרת ה' אנחנו בונים בית חדש בשטח חדש בגבעה בה אנו גרים בעזרת ה'. נודה לברכת הרב.

מענה:

לעניין זה, כל ארץ ישראל נחשבת כמקום שכבר היו בו בתים. בהצלחה בבניה!

(כמו שדרשו חז"ל על "שגל לימינך", שהמלך התייחס לכלב כאילו הוא המלכה).

יש היום אנשים שבמקום להוליד ילדים מגדלים כלבים, והכלב נעשה יותר חביב על האדם מאשר האדם עצמו. חז"ל אומרים שבעקבתא דמשיחא "פני [לשון פנימיות, כנודע] הדור כפני הכלב", היינו הפחד שהאדם עצמו נעשה כלב (אפילו הנחש - שגורם לשגעון - הוא לא אני עצמי, הוא רק נושך בעקב וארסו מחלחל ועולה למח מבפנים).

בעבודה הפנימית, כאשר האדם צריך להשפיל את עצמו, כמבואר בפרק כט בתניא, הוא צועק בפנים על עצמו 'כלב!' ('הונט' באידיש), ועל ידי זה מוריד את הס"א (כמבואר בתניא שם).

יש לנו הרבה חידושים על הפסוק "הצילה מחרב

מטמאת את פטפורים

של ילדים. אפלו לאזכרה של הדוד הזקן בבית הקברות לא הרשתי להגיע. "כשתגדל", אמרו לי. אז איפה גם אנחנו, הילדים, פוגשים את טמאת המת? במצבי רוח מסוימים.

כן, ישנם מצבי רוח עם תכונות זהות לאלו של המת: חסר תנועה וקריירות. למשל, מבצע הפסח אצלנו בתלמוד תורה. המנהל נכנס לפתח והכריז על מבצע למוד הלכות החג, שבסופו יערו חידון נושא פרסים יקרי ערך. כשהמנהל אומר את צמד המלים "יקרי ערך" כלם מבינים למה הפונה, ולכן לא פלא שבכלם נכנסים לענין בשיא המרץ וההתלהבות. אבל מה קורה אחרי שבוע? פתאום נשמעים צלילים נוספים: "אוף, כמה חמור...", "אין סבוי", "ממילא אני אף פעם לא זוכה", "הי, שנה שעברה היי יותר קל".

מה קרה? ההתלהבות הראשונית מתפוגגת ואז אני מבין שבפעם בשביל להצליח צריך להשקיע, והמון. זה נקרא

שלום ילדים!

השבת נקרא בתורה את פרשת פרה אדמה. זו יריית הפתיחה להכנות שלנו לקראת חג הפסח, בו נקריב בעזרת ה' פבר השנה את קרבן הפסח בבית המקדש! לשם כך עלינו להיות טהורים, וכדי שנוצע את זכרוננו כיצד נטהרים ונקבעה פרשת פרה בתאריך זה.

בהכנת הפרה האדמה יש פרט שמעורר תמיהה, וממנו אנו לומדים הוראה חשובה בעבודת ה'. הפרה מטהרת מהטמאה החמורה ביותר - טמאת מת. אף על פי כן מי שעוסק בהכנתה נטמא! מצד אחד היא "מטהרת את הטמאים", אך מצד שני היא "מטמאת את הטהורים". מה אני יכול ללמד מכך לעבודת ה'? למורנו הבעל שם טוב הסבר מיוחד במינו לתופעה.

חור אצל

מות ואנשים שמתים אינם עסק

שגורמים לכלם להרגיש כך?
 משום כך צריך לעשות הכל כדי
 לצאת מאוירה זו. הכל, כולל הדבר
 השנוא ביותר - להתנאות.
 בדרך כלל אנו שוללים את הגאווה
 מכל וכל. היא ממש טמאה ולכן היא
 מטמאת את הטהורים. וכי מי אתה
 ומנין לך הכחות להצליח אם לא מה?
 באיזו זכות אתה גונב את ההצגה? את
 הכבוד תשאיר לבעל הכבוד.

אתי נכון להצליח?

אבל באשר סכנת הרפיון עלולה
 להפיל אותך ליאוש עליך לעשות הכל
 כדי להתרומם, ואז דווקא הגבהות היא
 זו שמטרת אותך!

מתי? הבעל שם טוב מורה לנו, כי
 הזמן הנכון לאחזו במדה של הגבהה הוא
 בתחלת העבודה. למשל, כשמתחיל
 מבצע למוד בפתה. אני יכול לחשב
 שממילא אין לי סכוי כי החמר קשה
 וכמעט שאין לי זמן. אני גם אף פעם
 לא מצליח במבצעים, וחוץ מזה ממילא
 הפרס לא הכי שונה. זה בדיוק הזמן
 להגביה, לדעת שיש לי את הכחות
 ללכת על זה ולהצליח בגדול.

טמאת את הטהורים

זהו הלמוד שלנו מסוד פרה אדמה.
 פרה היא בהמה גסה, מגשמת, שאני
 בהחלט לא מציע לאף אחד להתקרב
 אליה בזמן שהיא עצבנית. אדם הוא

שמשהו מתחיל למות. החיות מתחילה
 להיות פחות מרגשת.

בחסידות מספר פי טמאת המות
 היא חסר המעש, שאדם פשוט חדל
 להיות פעיל ולהתאמן, ממש כמו
 המות. לפעמים חסר המעש מגיע סתם
 מתוך עצלות. לפעמים המחלה עמקה
 יותר, וזה באשר האדם נתפס ליאוש.
 זהו השלב בו מתחילים עם ההסברים
 המפלפלים למה לא פדאי להתאמן,
 הרי "אין שום סכוי להצליח". כמה
 שלא תנסה לשכנע את המיאוש ולעודד
 את רוחו - אין עם מי לדבר. הוא בטוח
 שאין מה לעשות וזהו. באשר היאוש
 גובר, עלול האדם כבר לפל יותר למטה,
 לרשתה של העצבות. וכך, הוא מושך
 את השמיכה מעל לראשו, מתחפר
 לעמק ונקבר תחתיה... והכי גרוע:
 יש מי שפשוט מפסיק לקחת ללב.
 הוא מחליט לבנות לעצמו חומה של
 אדישות ולהתבצר בתוכה. פעת כבר
 שום דבר לא אכפת לו...

אבי אבות הטהורים

יאוש וחדלון הם אבי אבות הטהורים.
 הם עלולים להפיל את האדם מכל וכל.
 הרבי מקוצק היה אומר, שעצבות אמנם
 אינה עברה אבל היא הגורם לנפילה
 בכל העברות האחרות. כמו טמאת
 המות, אורית היאוש עלולה להתפשט
 גם בסביבה שתחת אותה קורת הגג.
 מכירים את אלו עם הפרצוף החמוץ

להפטר מאותה הגאָוה, כְּדִי שְׁלֵא תִטְמֵא
 אֶת אוֹתוֹ טוֹב. עָלִי לְזָכֹר כִּי הַחֲשֵׁק
 וְהַהֲתַלְהָבוֹת שֶׁסִּיעוּ בְּיַדִּי לְקוֹם וְלַעֲשׂוֹת
 הָיוּ מִתְנַת חָנֹם מֵה'. בְּסִיּוֹם עָלִי לְחִזֹּר
 לַשְּׁפֹלוֹת שְׁלִי וְלְזָכֹר שֶׁ"נִפְשִׁי כָּעֶפֶר לְכֹל
 תַּהִיָּה". "תֵּן לוֹ מִשְׁלוֹ, שְׂאֵתָה וְשִׁלְךָ -
 שְׁלוֹ".

שְׁנֹזְכָה לְטַהֵרָה וְלֶאֱכֹל הַשְּׁנָה מִן

הַפְּסָחִים!

שֶׁבֶת שְׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

5'

צָבַע תּוֹסֵס, שְׁמֵבֵטָא חִיּוֹת וְאַנְרֻגִּיהַ
 (שְׁמֵתָם פֶּעַם לֵב לְצָבַע הַפְּנִים שֶׁל אָדָם
 עֲצָבָנִי?). בְּקִצּוֹר, גְּאָוה. אֶת 'חֲתִיכַת
 הַגְּאָוה' הַזֶּה אָנוּ שׁוֹרְפִים, וְאַפְרָה מְשַׁמֵּשׁ
 אוֹתָנוּ לְטַהֵרֵת טְמֵא הַמֵּת. כְּלוּמָה,
 הַגְּאָוה עֲצָמָה הוֹפְכֵת לְהִיּוֹת חֶלֶק מִתְקוֹן
 הַיְאוֹשׁ וְהַחֲדָלוֹן! לְמֵרוֹת שְׁגָאוֹה בְּדָרָךְ
 כָּלֵל הִיא זֹ שְׁמֵטֵמָאת אֶת הַטְּהוֹרִים,
 כַּעֵת הִיא זֹ שְׁמֵטֵהֵרֵת אֶת הַטְּמֵאִים!
 רַק שְׁלֵא נִשְׁכַּח. בְּסוֹפּוֹ שֶׁל דְּבָרָה,
 בְּסִיּוֹם הַמַּעֲשֵׂה הַטוֹב שֶׁעָשִׂיתִי, עָלִי

השפעה עולמית

לתורת-ישראל יש מסר לעולם כולו – מסר של אמונה בה' אחד, מצוות-יסוד המחייבות את האנושות כולה ובשורה של חרות מכבלי הטבע, של הסתכלות על המציאות במבט אלוקי ושל התמסרות לחיים מסוג אחר. מעבר לכך, ליהודים הצדיקים, "ועמך כלם צדיקים", ניתן הכח להנהיג את קורות המציאות – "צדיק גוזר והקב"ה מקיים, הקב"ה גוזר וצדיק מבטל". מאז שאמר הקב"ה לאברהם אבינו "התהלך לפני" מצופה מיהודי ללכת לפני ה' כמוביל ויוזם – להשפיע על קורות חייו, על קורות חיי העם ועל המתחולל בעולם כולו.

עמלק, "אשר קרך בדרך", נלחם בכך: ראשית, הוא מקרר את היחס אלינו כדי להשאיר אותנו "עם לבדד ישכן" במובן השלילי – עם שמסריו תלושים ואווריריים, שחי לעצמו ועם עצמו, ללא יכולת השפעה על שאר האומות. גם ביחס למתחולל במציאות, הוא טוען למקרייות סתמית – אין הנהגה ממשית לעולם, ולכל היותר מסוגל האדם להתאים את עצמו לקורות העתים שאינן תלויות בו.

ליהודי נאמר "תמים תהיה". רגילים לחשוב על תמימות כקבלה נטולת-תהיות של כל המתחולל, השלמה עם הנהגת ה' את המציאות, בין אם היא מובנת לי ובין אם לא. אך תמימות יהודית אמיתית היא "התהלך לפני והיה תמים" – זו תמימות-של-שלמות, כשיהודי מכיר בכח שנותן לו ה' להשפיע על המציאות, בגשמיות וברוחניות, ומנצל אותו ככל יכולתו כדי לקדם את העולם למקום טוב יותר – מקום של אמונה, של אמת ושל צדקה.

בנושאים החשובים הללו עוסקים שיעורי הגליון השבוע, שמבוססים כולם על התוועדות פורים שהיתה השנה – באוירת "מסמך גאולה לגאולה" שממשיכה את שמחת הפורים לקראת גאולת הפסח.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 - המספר פתוח לניידים כשרים

